PFSP
POLSKA FUNDACJA SPOŁECZEŃSTWA PRZEDSIĘBIORCZEGO

PORTRET WŁASNY KÓŁ GOSPODYŃ WIEJSKICH

Raport z ogólnopolskiego badania problemów i potrzeb kół gospodyń wiejskich

Henryk Babis
Kamila Słupińska
Marcin Janowski

Szczecin 2021

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Badanie zrealizowane zostało w ramach projektu „Pozytywnie nakręcone Koła Gospodyń Wiejskich" dofinansowanego przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030.

Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021–2030
NOWE FIO

Spis treści

Wprowadzenie 3
Metodologia badań 5
Wyniki badań ankietowych 7
Wyniki badań jakościowych 25
Wnioski i podsumowanie 34
Załączniki (kwestionariusz ankiety, scenariusz rozmowy) 37

Wprowadzenie

Koła gospodyń wiejskich (KGW), istniejące w Polsce od 1877 roku, to najpopularniejsza forma samoorganizacji kobiet na obszarach wiejskich. Są istotnym aktorem lokalnego społeczeństwa obywatelskiego i aktywnie kształtują potencjał społeczny i wiejską przestrzeń publiczną.

Obecnie koła gospodyń wiejskich stanowią miejsce integrowania mieszkańców wsi oraz kultywowania i podtrzymywania tradycji. W 2018 roku, po wejściu w życie ustawy o kołach gospodyń wiejskich, ich ranga wzrosła, gdyż uzyskały samodzielność prawną. Koła w nowej ustawie definiuje się jako dobrowolną, niezależną od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną organizację mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywności, działającą na rzecz środowisk wiejskich.

Tę wzrastającą rolę KGW dostrzega się w literaturze. E. Tomkiewicz pisze, że „w ostatnich latach nastąpił bardzo dynamiczny wzrost aktywności kół gospodyń wiejskich w środowiskach wiejskich w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości kobiet i budowania więzi społecznych między mieszkańcami wsi”[1].

Przeprowadzone ogólnopolskie badanie kół gospodyń wiejskich (KGW) miało na celu:

1. **rozpoznanie ich sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów aktywności kół, sytuacji finansowej i członkowskiej, trudności i problemów,**
2. **zidentyfikowanie potrzeb szkoleniowych i doradczych, w tym związanych z nowymi polami do działania kół, jakie dała Ustawa z dnia 9 listopada 2018 roku o kołach gospodyń wiejskich, która weszła w życie 29 listopada 2018 roku.**

Badania zostały przeprowadzone w okresie **25.07-31.08.2021 r.** Pozwoliły one na rozpoznanie rzeczywistych problemów, z jakimi borykają się KGW oraz ich potrzeb w zakresie wsparcia szkoleniowo-doradczego. W badaniach dążono szczególnie do uzyskania szczerych wypowiedzi przedstawicieli KGW o ich obecnej sytuacji. Aby to osiągnąć badania miały charakter dwuetapowy.

W pierwszym etapie dążyliśmy do przedstawienia sposobów funkcjonowania tych organizacji oraz ich kluczowych cech i kluczowych barier w ich działalności w oparciu o dane ilościowe. Przeprowadzone zostały badania ilościowe za pomocą kwestionariusza ankiety. Następnie po zapoznaniu się z wynikami badania ankietowego - w drugim etapie badań - przygotowany został scenariusz do przeprowadzenia wywiadów indywidualnych oraz grupowych (fokus), dzięki któremu

[1] E. Tomkiewicz, Prawne formy zrzeszania się rolników i ich rola w reprezentowaniu interesów zawodowych (w:) Prawo rolne pod red. P. Czechowskiego, Warszawa 2019, s. 446.

można było uzyskać dodatkowe, szczegółowe informacje o analizowanych zagadnieniach. Były to badania jakościowe przeprowadzone w ramach studiów przypadków.

Badanie zrealizowane zostało w ramach projektu „Pozytywnie nakręcone Koła Gospodyń Wiejskich" dofinansowanego przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030.

Metodologia badań

W ilościowych badaniach ankietowych kwestionariusz badawczy liczył 14 pytań właściwych oraz 4 pytania stanowiące metryczkę, jak również pytania filtrujące. Jako sposób zbierania kwestionariuszy przyjęto metodę CAWI (Computer Assisted Web Interview). CAWI to wywiady wspomagane komputerowo za pomocą strony WWW.

Zastosowano pytania półotwarte z wariantem odpowiedzi „inne (jakie?)", zamknięte z kafeterią dysjunktywną (możliwość wyboru jednej odpowiedzi z więcej niż z dwóch wariantów) oraz koniunktywną (możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi).

W ramach skali pomiarowych przyjęto: skalę nominalną (w tym m.in skalę Likerta), skalę pozycyjną i skalę przedziałową.

Przed etapem realizacji badań właściwych, przeprowadzone zostały badania pilotażowe, które umożliwiły sprawdzenie poprawności i właściwego zrozumienia przez badanych zadanych pytań.

Założona reprezentatywna próba badawcza KGW liczyła N=300 kół. Badania miały charakter ogólnopolski, w związku z tym przyjęto proporcjonalny podział tej próby badawczej według liczebności KGW w poszczególnych województwach. Do określenia proporcji posłużyło zestawienie prezentujące stan liczbowy KGW zarejestrowanych w rejestrze Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wg stanu na dzień 25.07.2021.

Uzyskano 338 wypełnionych kwestionariuszy przez KGW z różnych województw, które zawierały kompletne odpowiedzi i te zostały poddane dalszej analizie. W ramach badanej grupy KGW:

- 26,1% utworzonych zostało w 2018 r.,
- 32,2% podmiotów powstało w 2019 r.,
- 11,3% w 2020 r.,
- 2,7% powstało w bieżącym roku.

Badanie uwzględnia także KGW istniejące przed wejściem w życie ustawy o KGW (działające jako grupy nieformalne, stowarzyszenia zwykłe lub rejestrowe, czy zrzeszone w Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych). Najstarsze badane koło zostało utworzone w 1928 r. a kolejne 7 z nich w latach 30. XX w. Nieco więcej niż 7,4% powstało w latach 60. i 70. XX wieku. W tabeli 1 zamieszczony został rozkład proporcji badanej grupy.

Tabela 1. Liczba kół gospodyń wiejskich według województw (stan na lipiec 2021 r.) wraz z układem % do zbadania i faktycznie zebranym materiałem badawczym

Województwo	liczba KGW	% KGW badanej grupy	liczba podmiotów stanowiących badaną próbę	liczba zebranych kwestionariuszy
dolnośląskie	354	3,6%	11	15
kujawsko-pomorskie	536	5,5%	16	16
lubelskie	1274	13,0%	39	32
lubuskie	139	1,4%	4	4
łódzkie	836	8,5%	25	25
małopolskie	830	8,5%	25	28
mazowieckie	1303	13,3%	40	46
opolskie	124	1,3%	2	5
podkarpackie	780	8,0%	24	24
podlaskie	367	3,7%	11	30
pomorskie	294	3,0%	8	9
śląskie	309	3,2%	9	9
świętokrzyskie	635	6,5%	19	19
warmińsko-mazurskie	346	3,5%	10	11
wielkopolskie	1467	15,0%	44	45
zachodniopomorskie	417	4,3%	13	20

Źródło: https://krkgw.arimr.gov.pl/

Po zebraniu danych, ich analizie oraz przygotowaniu raportu z badań ilościowych przeprowadzone zostały badania jakościowe w postaci wywiadów pogłębionych. Zaproszonych zostało 10 kół gospodyń wiejskich, które reprezentowały różne regiony w Polsce. Wyniki tych badań zostały zebrane w postaci nagrań, które poddano transkrypcji. Wyniki rozmów zostały zamieszczone w dalszej część raportu.

Wyniki badań ankietowych

Zgodnie z zapisami w ustawy o KGW z 2018 roku koło gospodyń wiejskich ma reprezentować interesy i działać na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich oraz ich rodzin, a także wspierać rozwój terenów wiejskich. Do zadań koła gospodyń wiejskich powinno należeć:

1) prowadzenie działalności społeczno-wychowawczej i oświatowo-kulturalnej w środowiskach wiejskich;
2) prowadzenie działalności na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich;
3) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości kobiet;
4) inicjowanie i prowadzenie działań na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi;
5) upowszechnianie i rozwijanie form współdziałania, gospodarowania i racjonalnych metod prowadzenia gospodarstw domowych;
6) reprezentowanie interesów środowiska kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej;
7) rozwijanie kultury ludowej, w tym w szczególności kultury lokalnej i regionalnej.

W związku z powyższym w badaniach ankietowych respondenci zostali poproszeni o wskazanie obszarów działalności, jakimi się zajmują. Szczegółowe wyniki odpowiedzi na pytanie „**Proszę wskazać obszary jakimi zajmuje się Państwa KGW (proszę wskazać wszystkie, które realizuje)”** zostały zaprezentowane na rysunku 1.

Pierwszoplanowym obszarem działania KGW są przede wszystkim szeroko rozumiane kulinaria i przygotowywanie (gotowanie) potraw związanych z tradycyjną kuchnią regionalną – 86,4% wskazań jako obszaru działalności. Potrawy te często są serwowane na piknikach, festynach (obsługiwanych przez 80,7% KGW) oraz imprezach okolicznościowych, które plasują się na trzecim miejscu, jako przedmiot działalności (65,3% wskazań). Z tym obszarem działalności KGW związane jest promowanie lokalnych i regionalnych produktów. Tym rodzajem działalności zajmuje się 53,4% kół i zajmuje on szóste miejsce.

Rys. 1. Obszary działań, jakimi zajmują się koła gospodyń wiejskich

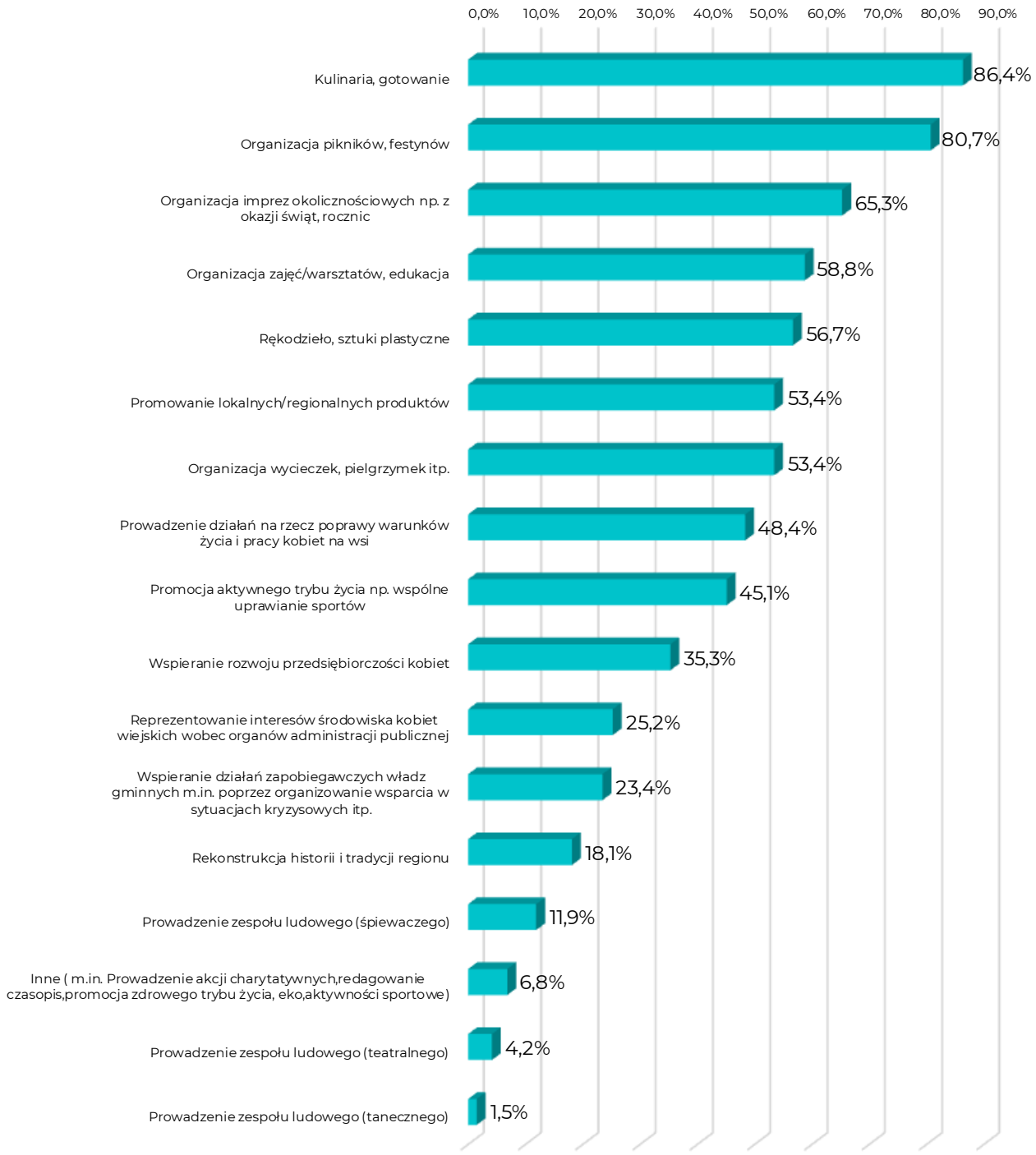

Źródło: opracowanie własne

Kolejną kategorią zainteresowań KGW są różnorodne działania na rzecz członków koła oraz społeczności lokalnej. Obejmuje ona:

- organizację szkoleń/warsztatów – 58,8% wskazań i czwarte miejsce w strukturze rodzajów działalności,
- organizację wycieczek i pielgrzymek - 53,4% wskazań i siódme miejsce w strukturze rodzajów działalności,
- prowadzenie działań n a rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi - 48,4% wskazań i ósme miejsce w strukturze rodzajów działalności,
- promocję aktywnego trybu życia, np. wspólne uprawianie sportów – 45,1% wskazań i dziewiąte miejsce w strukturze rodzajów działalności,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości kobiet - 35,3% wskazań i dziesiąte miejsce w strukturze rodzajów działalności.

KGW realizują się także w zakresie związanym z tradycjami regionalnymi oraz artystycznymi. Należy wymienić tutaj:

- rękodzieło ludowe i sztuki plastyczne - 56,7% wskazań i piąte miejsce w strukturze rodzajów działalności,
- rekonstrukcję tradycji i historii regionu - 18,1% wskazań i trzynaste miejsce w strukturze rodzajów działalności.
- prowadzenie ludowego zespołu śpiewaczego - 11,9% wskazań oraz prowadzenie ludowego zespołu teatralnego - 4,2% wskazań.

Co czwarte badane koło, tj. 25,2%, reprezentuje interesy kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej, natomiast 23,4% wspiera działania zapobiegawcze władz gminnych w sytuacjach kryzysowych (np. w czasie pandemii).

Współpraca z władzami i podmiotami lokalnymi była przedmiotem kolejnego pytania badawczego (**„z jakimi Instytucjami współpracuje Państwa KGW (proszę wskazać wszystkie, z którymi utrzymywana jest współpraca”).** Szczegółowe wyniki odpowiedzi na to pytanie zostały przedstawione na rysunku 2. Analiza tych wyników wskazuje na stosunkowo w miarę dobrą współpracę z władzami samorządowymi, gdyż 91,7% badanych KGW odpowiedziało, że współpracuje z urzędami gminnymi, 35,9% ze starostwami i 34,7% z urzędami marszałkowskimi. Pozytywnie należy też ocenić współpracę z innymi KGW – 71,8% wskazań, z ochotniczymi strażami pożarnymi – 60,5% wskazań i mieszkańcami gminy- 58,2% wskazań, co jest szczególnie istotne, gdyż KGW z założenia działają właśnie wśród swojej lokalnej społeczności. Warto również podkreślić, że koła gospodyń wiejskich w zakresie realizacji zadań mogą współpracować i współdziałać ze sobą oraz na zasadzie dobrowolności zrzeszać się i tworzyć związki kół gospodyń wiejskich.

Niska (a nawet wręcz znikoma) jest współpraca z radami sołeckimi, gminnymi ośrodkami kultury, czy hospicjami (6,8% wskazań). Z policją współpracowało 15,7% KGW.

Znacznej poprawy wymaga współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami – tylko 29,7% KGW wskazuje na takową. Lokalne grupy działania (LGD) uzyskały 36,5% wskazań, a inne organizacje pozarządowe 40,4%.

Znaczna część badanych KGW powstała w poprzednich dwóch latach i wciąż wypracowuje kontakty, mechanizmy i potencjały do wspólnych działań. Można przypuszczać, iż w kolejnych latach wskaźniki charakteryzujące współpracę z pewnością się poprawią.

Rys. 2. Instytucje z którymi współpracują KGW

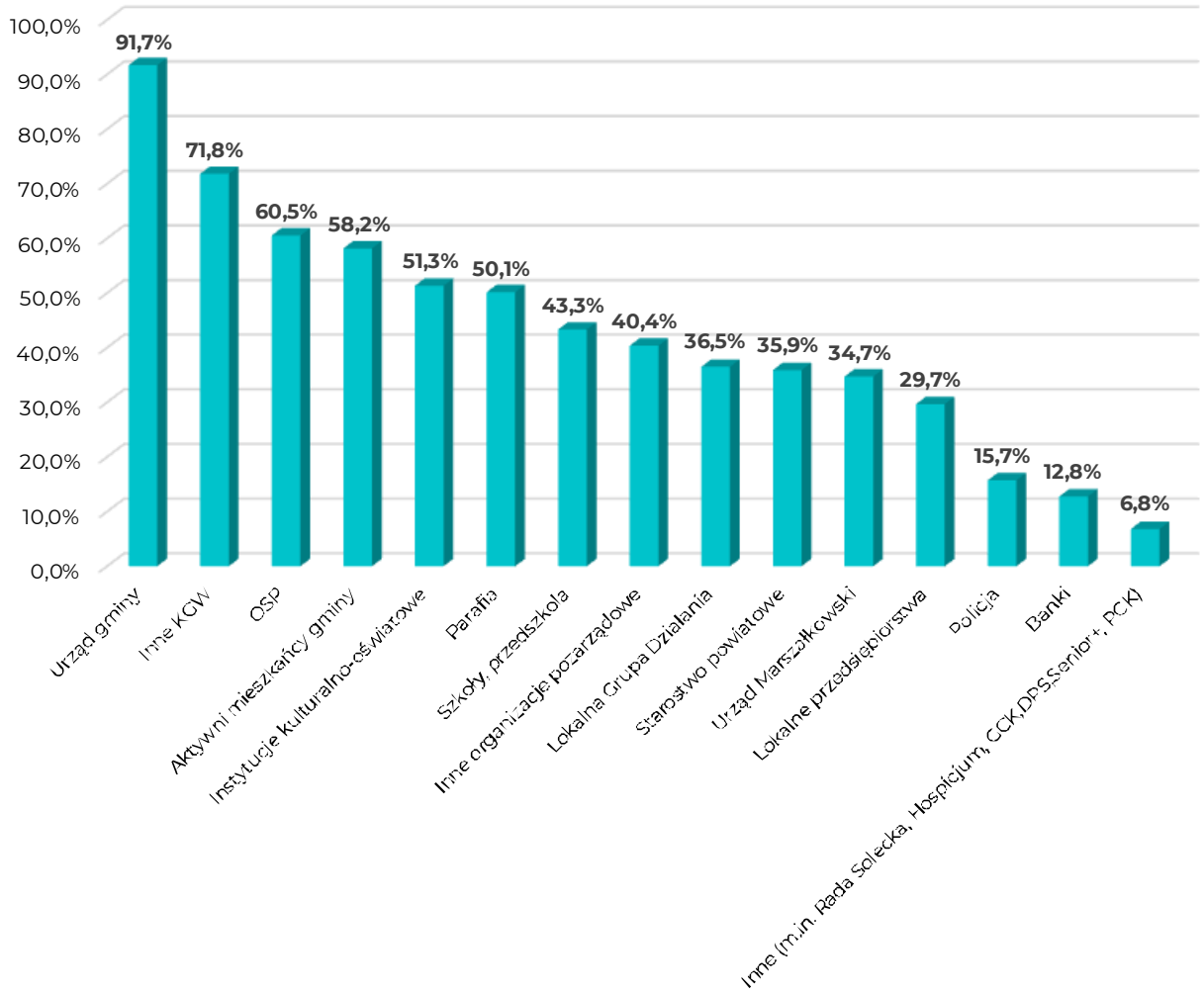

Źródło: opracowanie własne

Kolejne, kluczowe pytanie diagnostyczne dotyczyło **problemów i trudności z jakimi zmagają się KGW oraz istotności tych problemów. Pytanie to było szczególnie ważne, gdyż odpowiedzi mogą być podstawą do projektowania przedsięwzięć polepszających warunki funkcjonowania KGW**. Wyniki tego badania przedstawiono na rys. 3.

Rys. 3. Stopień trudności problemów z jakimi mierzą się KGW

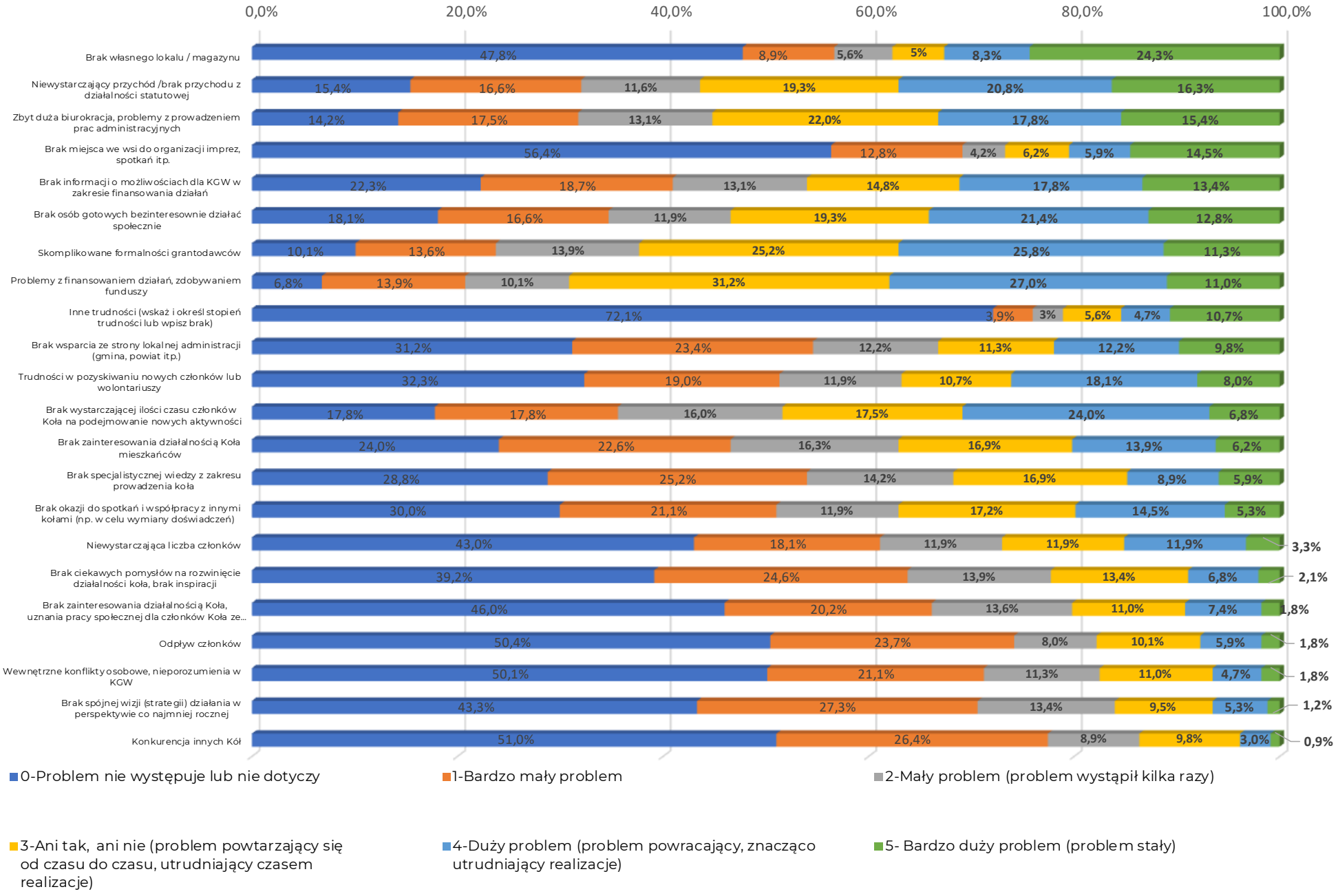

Spośród 21 zdefiniowanych problemów **KGW uznały, że bardzo ważnymi, mającymi charakter stały są w pierwszej kolejności:**

1) brak własnego lokalu lub magazynu – 24,3%,
2) niewystarczające przychody lub brak przychodów z działalności statutowej – 16,3%,
3) zbyt duża biurokracja i problemy związane z prowadzeniem prac administracyjno-biurowych – 15,4%,
4) brak miejsca we wsi do organizacji imprez, spotkań – 14,5%,
5) brak informacji o możliwościach dla KGW w zakresie finansowania działań – 13,4%,
6) brak osób gotowych bezinteresownie działać społecznie – 12,8%,
7) skomplikowane formalności grantodawców – 11,3%,
8) problemy z finansowaniem działań, zdobywaniem funduszy – 11,0%,
9) brak wsparcia ze strony lokalnej administracji (gmina, powiat itp.) – 9,8%,
10) trudności w pozyskiwaniu nowych członków lub wolontariuszy - 8,0% wskazań.

W dalszej kolejności KGW wymieniły:

11) brak wystarczającej ilości czasu członków Koła na podejmowanie nowych aktywności – 6,8%,
12) brak zainteresowania działalnością Koła, uznania pracy społecznej dla członków koła ze strony najbliższej rodziny – 6,2%,
13) brak specjalistycznej wiedzy z zakresu prowadzenia Koła – 5,9%,
14) brak okazji do spotkań i współpracy z innymi kołami (np. w celu wymiany doświadczeń) – 5,3%,
15) niewystarczająca liczba członków – 3,3%,
16) brak ciekawych pomysłów na rozwinięcie działalności Koła, brak inspiracji – 2,1%,
17) brak zainteresowania działalnością Koła mieszkańców/ odpływ członków/ wewnętrzne konflikty osobowe, nieporozumienia w KGW po 1,8%,
18) brak spójnej wizji (strategii) działania w perspektywie co najmniej rocznej – 1,2%,
19) konkurencja innych Kół – 0,9%.

Siedem z wymienionych wyżej problemów zostało uznane też przez respondentów za duże problemy, które często powracają i znacząco utrudniają działalność. Są to m.in.:

1) problemy z finansowaniem działań, zdobywaniem funduszy – 27,0% - pierwsze miejsce w rankingu,
2) skomplikowane formalności grantodawców – 25,8% - drugie miejsce w rankingu,
3) brak osób gotowych bezinteresownie działać społecznie – 21,4% - czwarte miejsce w rankingu,
4) niewystarczające przychody lub brak przychodów z działalności statutowej – 20,8% - piąte miejsce w rankingu,
5) trudności w pozyskiwaniu nowych członków lub wolontariuszy - 18,1% wskazań - szóste miejsce w rankingu,
6) zbyt duża biurokracja i problemy związane z prowadzeniem prac administracyjno-biurowych – 17,8% - siódme miejsce w rankingu,

7) brak informacji o możliwościach dla KGW w zakresie finansowania działań – 17,8% - ósme miejsce w rankingu.

Dla poszerzenia analizy poziomu trudności występujących w działalności KGW dokonano łącznego określenia stopnia trudności sumując wskazania na bardzo duży problem i duży problem. Poniżej przedstawiono 10 najliczniejszych wskazań:

1) **problemy z finansowaniem działań, zdobywaniem funduszy – 38,0%,**
2) **niewystarczające przychody lub brak przychodów z działalności statutowej – 37,1%,**
3) **skomplikowane formalności grantodawców – 37,1%,**
4) **brak osób gotowych bezinteresownie działać społecznie – 34,2%,**
5) **zbyt duża biurokracja i problemy związane z prowadzeniem prac administracyjno-biurowych – 33,2%,**
6) **brak własnego lokalu/magazynu – 32,6%**
7) **brak informacji o możliwościach dla KGW w zakresie finansowania działań – 31,2%,**
8) **trudności w pozyskiwaniu nowych członków lub wolontariuszy - 26,1%.**
9) **brak wystarczającej ilości czasu członków Koła na podejmowanie nowych aktywności – 30,9%**
10) **trudności w pozyskiwaniu nowych członków lub wolontariuszy – 26,1%**

Wśród najczęściej wskazywanych jako bardzo duży lub duży problem pojawiły się: problemy z finansowaniem działań, zdobywaniem funduszy – 38 % wskazań, niewystarczający przychód /brak przychodu z działalności statutowej – 37,1% wskazań oraz skomplikowane formalności grantodawców – 37,1%. Jak można zauważyć wszystkie te kwestie powiązane są z aspektami finansowymi.

W ramach kolejnych najczęściej wskazywanych problemów pojawiły się: brak osób gotowych bezinteresownie działać społecznie – 34,1%, zbyt duża biurokracja, problemy z prowadzeniem prac administracyjnych – 33,2%, brak własnego lokalu / magazynu - 32,6%, brak informacji o możliwościach dla KGW w zakresie finansowania działań – 31,2% oraz brak wystarczającej ilości czasu członków Koła na podejmowanie nowych aktywności – 30,9%. Wskazane problemy zostały przyjęte do dalszego pogłębionego badania w ramach rozmów indywidualnych i wywiadów grupowych.

Osobowość prawna pozwala pozyskiwać finansowanie działalności z zewnętrznych źródeł. Ustawa z 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich dała kołom pełną możliwość pozyskiwania środków na statutową działalność. Mogą nie tylko ubiegać się o specjalne wsparcie finansowe na start (z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa), ale otrzymując możliwość samodzielnego ubiegania się o środki (w tym europejskie), dotacje i uczestnictwo w programach rozwojowych, stają się pełnoprawnym uczestnikiem tych rozwiązań. Ustawa daje też możliwość gromadzenia majątku i prowadzenia działalności gospodarczej. Koła mogą przyjmować darowizny, spadki i zapisy. W znaczący sposób poszerza to możliwość stabilizowania finansów koła, a tym samym zwiększa możliwości działania.

Te zwiększone możliwości pozyskiwania środków finansowych spowodowały, że kolejne pytanie dotyczyło źródeł finansowania działalności KGW. Respondentom zadano pytanie „**W jaki sposób Państwa KGW finansuje swoją działalność”.** Szczegółowe wyniki zostały przedstawione na rysunku 4.

Rys. 4. Sposoby finansowania działaności KGW

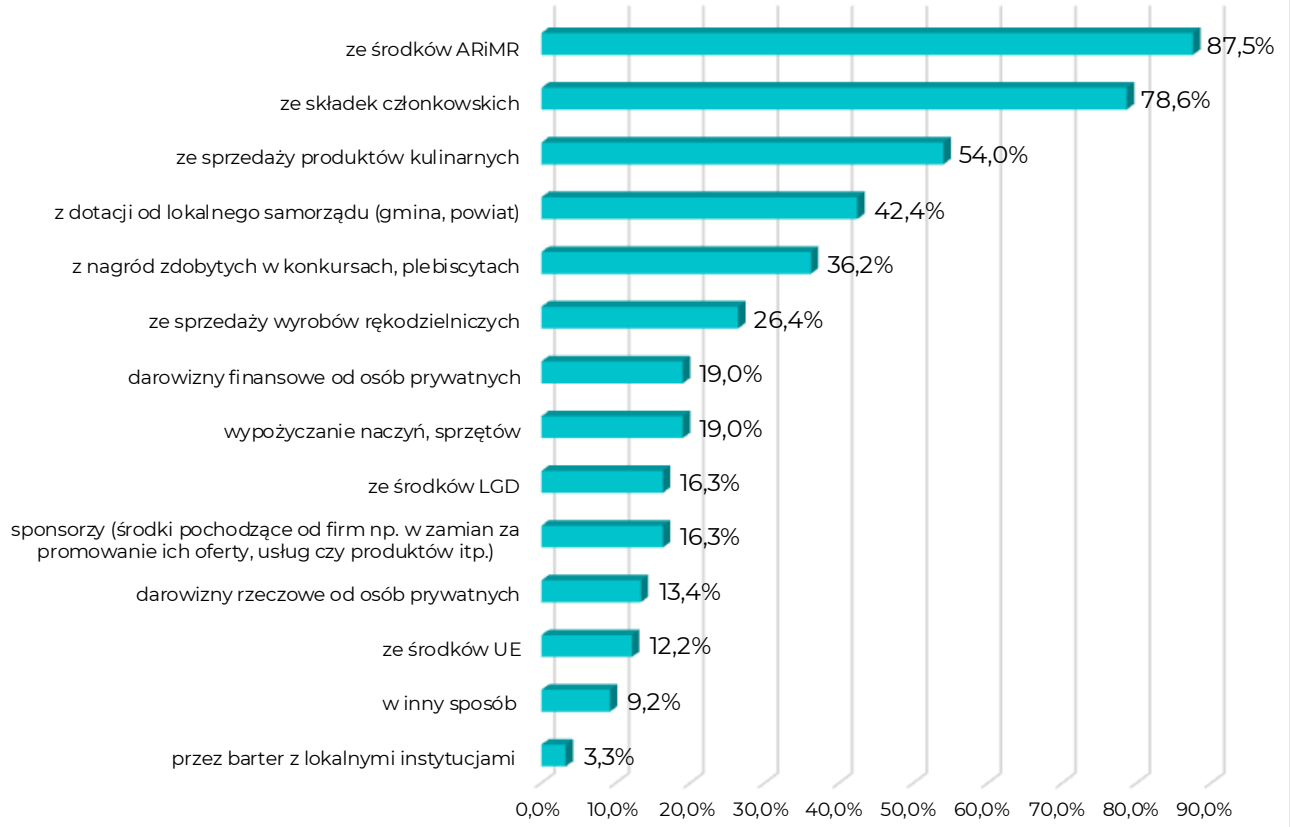

Źródło: opracowanie własne

Jako główny sposób wskazywane były środki pochodzące z ARiMR – 87,5% wskazań, jak i składki członkowskie – 78,6%. Duża część kół utrzymuje się dzięki składkom swoich członków oraz z tego, co wypracują w ramach działalności statutowej. Ze środków pochodzących ze sprzedaży własnych produktów (głównie kulinarnych i rękodzielniczych) a także świadczonych usług utrzymuje się znaczna część kół. Na środki pochodzące ze sprzedaży produktów kulinarnych wskazuje 54,0% badanych kół, ze sprzedaży wyrobów rękodzielniczych 26,4%, z usług wypożyczania naczyń i sprzętów – 19,0%. Z dotacji lokalnego samorządu korzysta 42,4%. Na środki pochodzące z darowizn finansowych i rzeczowych wskazało odpowiednio 19,0% i 13,4% a pochodzące od firmowych sponsorów – 16,3%.

Sprawność organizacyjna KGW i zdolność do pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych w dużym stopniu zależy od umiejętności administracyjno-biurowych, księgowych i rozliczeń finansowych oraz znajomości prawa finansowego. Dlatego w kolejnym pytaniu uczestnicy badania poproszeni zostali o odniesienie się do tych kwestii, głównie związanych z obsługą działalności finansowo-dotacyjnej. Wyniki tego badania przedstawiono na rysunku 5.

Rys. 5. Aspekty finansowo-dotacyjne

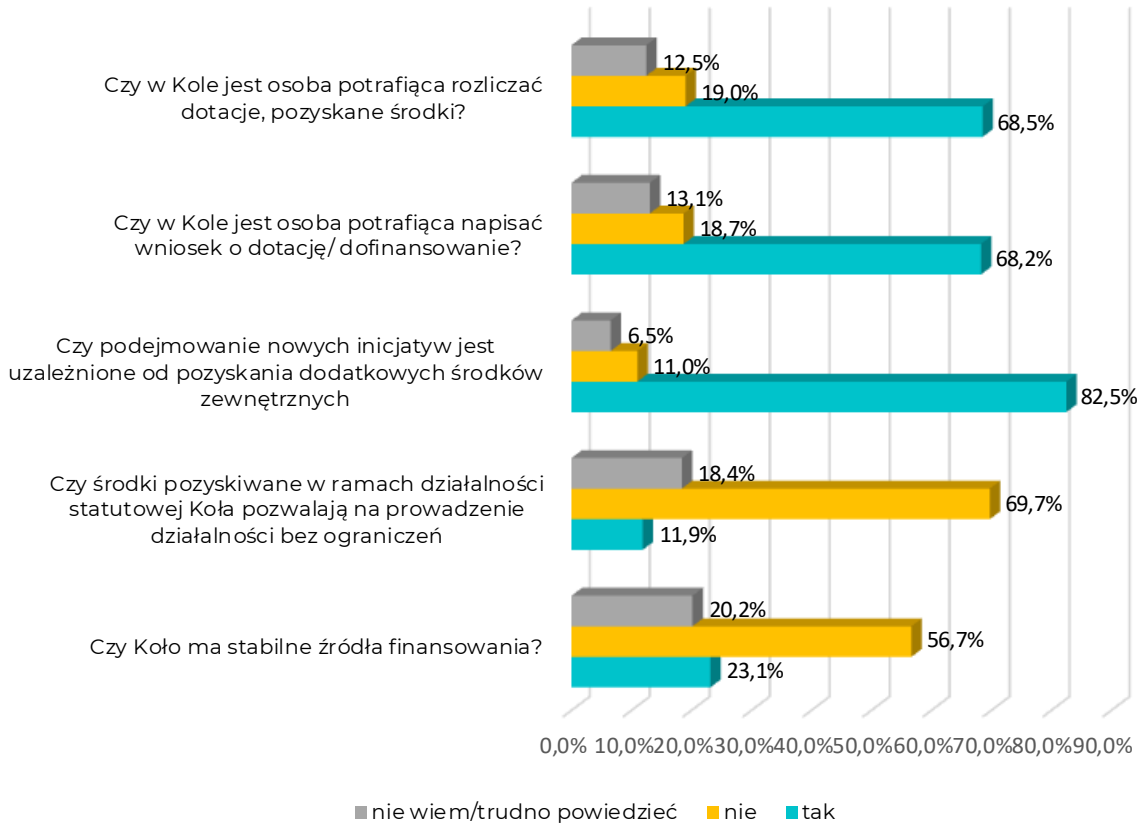

Źródło: opracowanie własne

Z odpowiedzi na pytanie czy w kole są osoby potrafiące rozliczyć dotację czy też inne pozyskane środki wynika, że w 68,5% badanych Kół są tacy członkowie. W przypadku zapytania o osoby, które potrafią taki wniosek napisać wskaźnik odpowiedzi potwierdzający posiadanie takich kwalifikacji u członków koła był porównywalny do odpowiedzi wcześniejszej i wyniósł 68,2%.

Znacząca grupa KGW uważa, że podejmowania nowych inicjatyw jest uzależnione od pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych – 82,5%, 11% uważa, że nie jest to czynnik decydujący o możliwości podejmowania nowych aktywności, a 6,5% nie wie lub trudno im to stwierdzić.

Grupa 56,7% KGW uważa, że nie ma stabilnej sytuacji finansowej, 23,1% ma odmienne zdanie a 20,3% twierdzi, że trudno jest jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Pandemia Covid-19 spowodowała gruntowne zmiany w życiu Polaków i funkcjonowaniu wszystkich instytucji, organizacji społecznych i publicznych oraz organizacji pozarządowych. Dlatego KGW zostały zapytane o wpływ pandemii Codiv-19 na ich działalność. Na rysunku 6. pokazano analizę odpowiedzi.

Rys. 6. Wpływ pandemi Covid-19 na działaność KGW

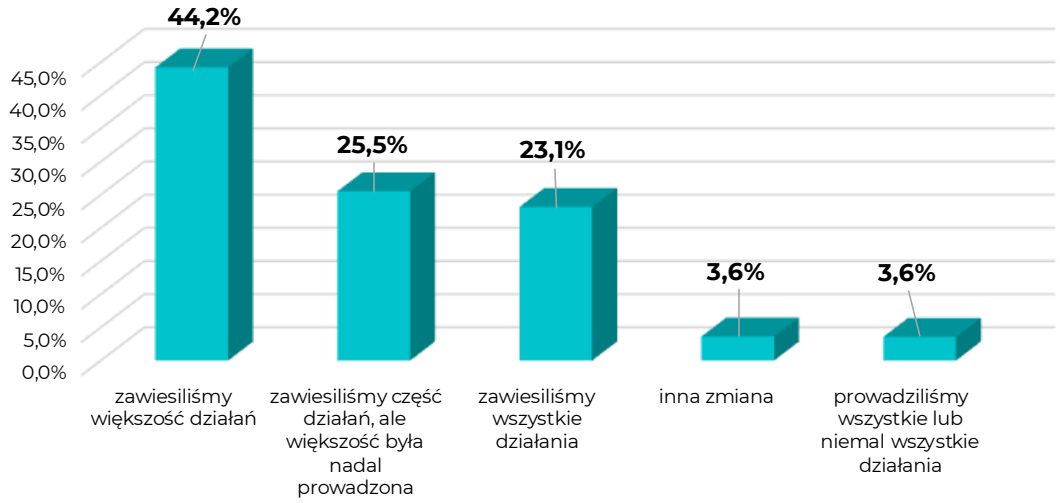

Źródło: opracowanie własne

Jak pokazały wyniki 44,2% KGW z powodu pandemii Covid-19 zawiesiło większą cześć działalność, 25,5% zawiesiła ich część, zaledwie 3,6% prowadziła wszystkie lub niemal wszystkie aktywności jak wcześniej.

W pytaniu końcowym, zamykającym badania dotyczące działalności i spraw finansowych KGW ich członkowie zapytani zostali, czy rozważają opcje zaprzestania funkcjonowania koła z powodu trudności występujących w bieżącej działalności. Wyniki odpowiedzi przedstawia rysunek 7.

Rys. 7. Czy rozważana była lub jest obecnie rozważana opcja zaprzestania działaności koła z powodu problemów w bieżacej działalności?

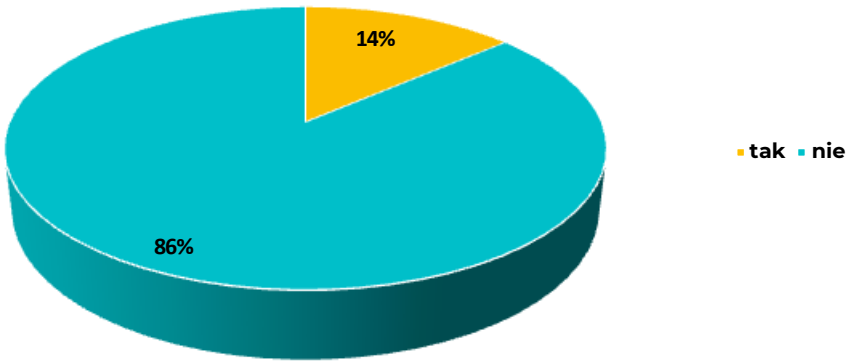

Źródło: opracowanie własne

Z odpowiedzi wynika, że aż 86,4% nie brało takiej możliwości pod uwagę, co świadczy o dużej chęci i potrzebie wspólnego działania mimo bieżących trudności.

Kolejna część pytań związana była z potrzebami szkoleniowo-doradczymi KGW. Ankietowani zapytani zostali o ich aktywność w ostatnim roku w zakresie szkoleń. Dotyczyło to zarówno pracowników, członków, jak i wolontariuszy. Strukturę odpowiedzi zawiera rysunek 8.

Rys. 8. Udział KGW w szkoleniach w ciągu ostatniego roku

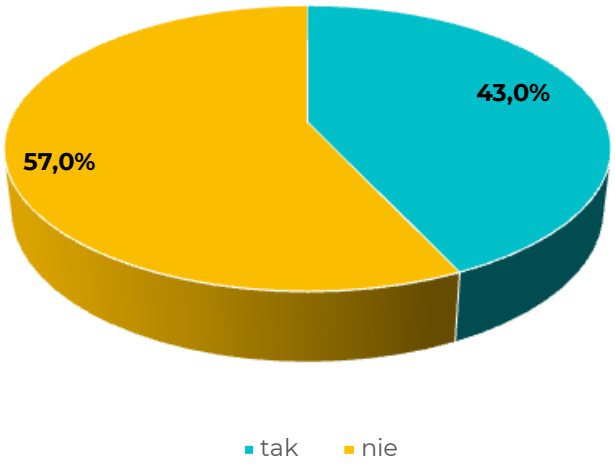

Źródło: opracowanie własne

Mniej niż połowa, tj. 43% KGW wysłała pracowników, członków lub wolontariuszy na szkolenia w ostatnim roku. Następnie koła gospodyń wiejskich, które wskazały swoją aktywność szkoleniową poproszono o doprecyzowanie liczbowe tej aktywności, co przedstawiono na rys. 9.

Rys. 9. Liczba szkoleń w których uczestniczyły KGW

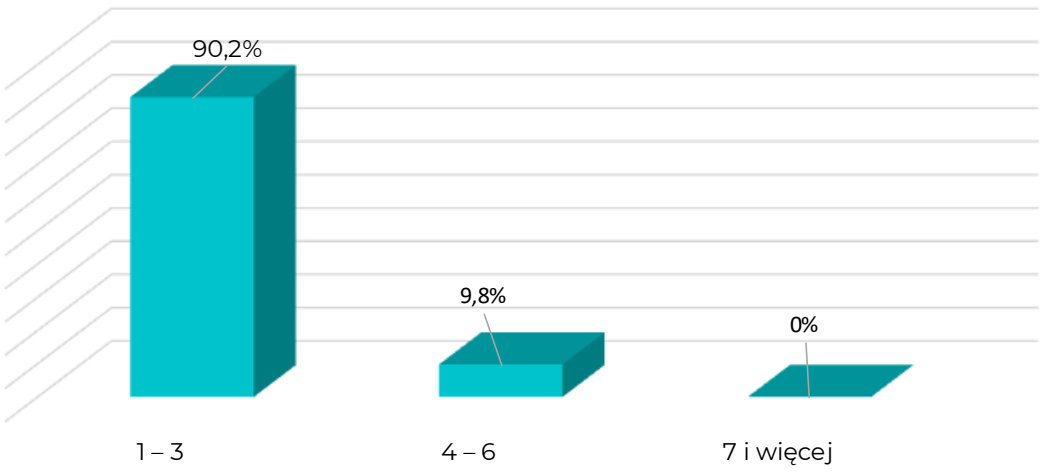

Źródło: opracowanie własne

90,2% kół wskazało na 1-3 szkolenia w jakich uczestniczyli. Prawie 10% KGW określiła swoją aktywność na poziomie 4-6 szkoleń w minionym roku.

W celu lepszego poznania realnych potrzeb szkoleniowych i preferencji KGW badani zostali zapytani o powody nieuczestniczenia w szkoleniach i ocenę tej potrzeby, jak i preferencje tematyczne, które mogłyby wydać im się interesujące i przydatne w działalności. Uzyskane odpowiedzi na te zagadnienia zawierają rysunki 10-12 oraz tabele 2 i 3.

Rys. 10. Powody nieuczestniczenia w szkoleniach

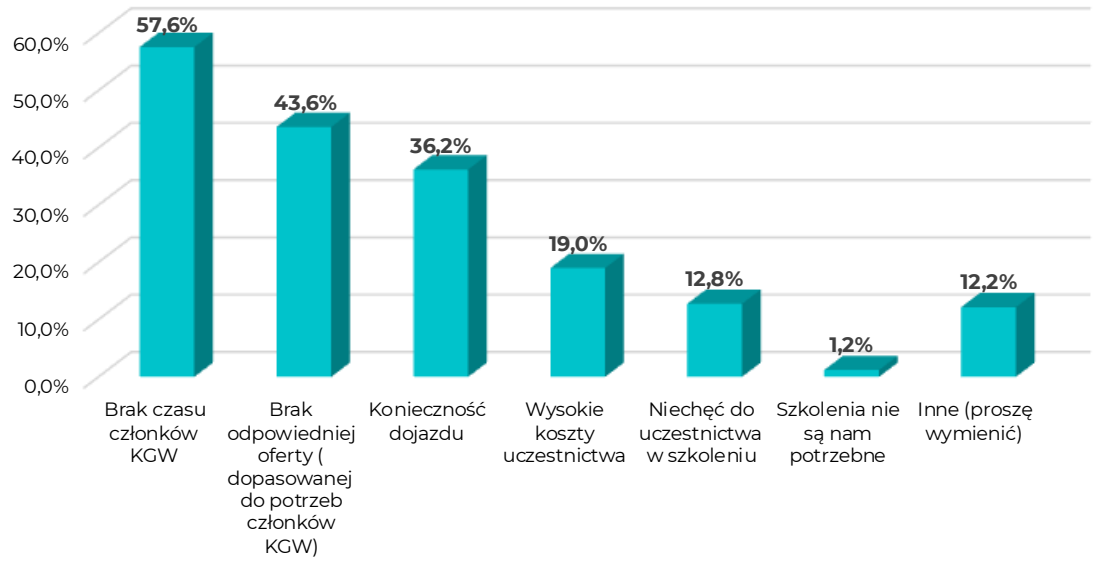

Źródło: opracowanie własne

Głównym powodem nieuczestniczenia w szkoleniach był brak czasu członków KGW – 57,6%, ale również dość licznie wskazano brak odpowiedniej oferty, która byłby dopasowana do ich potrzeb – 43,6%. Kolejny powód, który również dość licznie został wskazany to konieczność dojazdu, która była wskazana przez 36,2%. Brak potrzeby szkoleniowej wykazało zaledwie 1,2%. Tabela 2 prezentuje inne powody podawane jako czynnik sprawczy braku zainteresowania uczestniczeniem w szkoleniach.

Tabela 2. Mniej licznie wskazywane powody braku zainteresowania uczestniczeniem w szkoleniach.

Inne (proszę wymienić)
ostatnie 2 lata COVID, a online szkolenia nie oddają tego co stacjonarne.
nie wiemy, gdzie takich szkoleń szukać, skąd czerpać informację
powód covid lub brak połączenia autobusowego
osoby pracujące, nie zawsze można uczestniczyć
wiek członków - starsze osoby nie chcą się szkolić z różnych względów
brak opieki nad dziećmi
lenistwo
Uczestniczymy chętnie na każdej propozycji szkolenia
brak informacji o szkoleniach
Najczęściej godzina szkoleń nie odpowiada, bo w środku dnia Panie najczęściej pracują
Obawa przed niezrozumieniem tematu szkolenia
nie dostajemy takich informacji o szkoleniach

Brak szkoleń związanych z pandemią
większość jest w tym czasie w pracy
Brak dostępu do informacji o szkoleniach
Czasami uczestniczą
brak takich szkoleń
szkolenia zazwyczaj są dla przedstawicieli kół
brak informacji o takich szkoleniach
ograniczenie osób uczestniczących w szkolenia organizowanych przez inicjatorów
Szkolenia w godzinach pracy
ograniczona ilość uczestników, zbyt późna informacja o szkoleniu
Brak informacji by szkoleń i zakresu
w czasie pandemii nie było możliwości uczestnictwa w szkoleniach
COVID 19
brak propozycji szkoleń
szkolenia są niepraktyczne i zazwyczaj okazują się stratą czasu. Jeśli polegają wyłącznie na przeczytaniu ustawy, to szybciej zrobi się to w domu. a komunikacji u nas brak, więc to zawsze wyprawa życia.
starsze członkinie ogranicza nieumiejętność korzystania z komputera
brak szkoleń, brak informacji
Nie jesteśmy informowane o szkoleniach ani rodzajach szkoleń
jesteśmy "raczkującym" kołem. osoby najbardziej zaangażowane to młode matki, które mają ograniczony "wolny" czas
Nie mamy informacji, gdzie i kiedy są szkolenia, chyba że przez przypadek się dowiemy
wynika z braku czasu, większość naszych członkiń to mamy dzieci w wieku szkolnym i ich edukacja postawiona została na 1 miejscu, dodatkowo praca w gospodarstwach.
Niechęć do uczestnictwa w szkoleniach w formie online
szkolenia są prowadzone w godzinach, kiedy członkowie Koła pracują. Często brak miejsc na szkoleniu!!!
praca zawodowa członków
Nie jesteśmy powiadamiani o możliwości szkoleń
covid
Nasze Koło nie jest zrzeszone

Źródło: opracowanie własne

Ponieważ temat szkoleń i warsztatów stanowi jeden z głównych obszarów badania, przedstawione dane ilościowe uzyskane w badaniu ankietowym zostały szczegółowiej zbadane w wywiadach pogłębionych. Dodatkowo badani zostali dopytani czy widzą potrzebę udziału w szkoleniach/ usługach doradczych. Odsetek nieposiadających tej potrzeby był nieco wyższy niż w ramach wcześniejszych deklaracji, niemniej jednak znacząca grupa 93,2% taką potrzebę wskazała.

Rys. 11. Ocena potrzeby udziału w szkoleniach/usługach doradczych

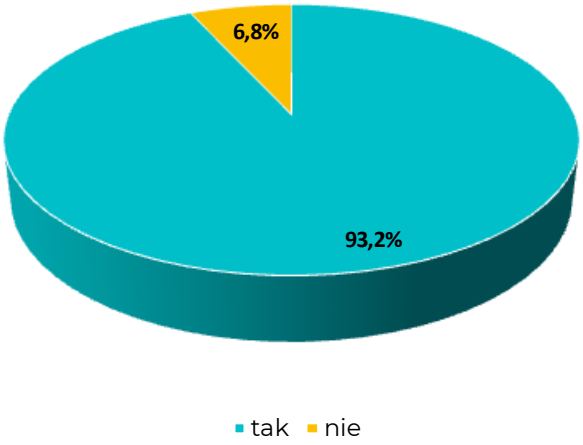

Źródło: opracowanie własne

W ramach badania uczestnicy poproszeni zostali o odniesienie się do różnych potencjalnych szkoleń, z których mogliby skorzystać oceniając ich przydatność. W tabeli 3 przedstawiono ocenę potrzeb szkoleniowo-doradczych w ramach wskazanych obszarów.

Tabela 3. Przydatność tematyki szkoleniowej dla KGW

	0 - wcale	*1 - bardzo mało przydatne*	*2 - mało*	*3 - ani mało, ani dużo*	*4 - przydatne*	*5 - bardzo przydatne*
Tworzenie projektów krok po kroku. Pisanie wniosków dotacyjnych	2,67%	1,48%	2,67%	6,53%	31,16%	**55,49%**
Rozliczanie dotacji, dofinansowania ze źródeł zewnętrznych	3,26%	2,08%	2,67%	5,34%	34,12%	**52,52%**
Zarządzanie projektami krok po kroku.	3,26%	2,67%	3,56%	8,01%	32,34%	**50,15%**
Finanse koła (księgowość, zarządzanie finansami, formy płatności za produkty i usługi, prowadzenie rachunku bankowego, bezpieczeństwo obrotu gotówkowego i bezgotówkowego)	4,45%	1,48%	4,75%	8,31%	30,86%	**50,15%**
Współpraca ze społecznością lokalną. Jak skutecznie angażować mieszkańców w działania	3,56%	1,78%	2,97%	9,50%	36,50%	**45,70%**
Pozyskiwanie funduszy ze zróżnicowanych źródeł (biznes, administracja, darczyńcy) tzw. fundraising	3,86%	2,37%	2,67%	9,50%	39,17%	**42,43%**

Metody tworzenia nowatorskich i kreatywnych działań/projektów na rzecz lokalnej społeczności	3,86%	2,67%	3,86%	10,09%	37,39%	**42,14%**
Działalność dochodowa KGW (gospodarcza i odpłatna)	6,53%	2,67%	2,37%	8,90%	37,69%	**41,84%**
Płatne i darmowe oprogramowanie usprawniające prace KGW (np. edytory tekstów, arkusze kalkulacyjne, aplikacje do zarządzania projektami, programy do tworzenia prezentacji itp.)	5,64%	4,45%	6,53%	12,17%	30,27%	**40,95%**
Promocja i sprzedaż produktów lokalnych	4,15%	3,26%	5,93%	10,39%	38,28%	**37,98%**
Budowanie wizerunku Koła, promocja działań Koła, współpraca z lokalnymi mediami, narzędzia skutecznej komunikacji	4,45%	3,56%	5,34%	11,28%	37,39%	**37,98%**
Nawiązywanie współpracy i realizacja wspólnych przedsięwzięć z innymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami	2,97%	2,97%	5,04%	12,17%	39,17%	**37,69%**
Zagadnienia formalno-prawne związane z funkcjonowaniem Koła	3,56%	2,08%	5,93%	10,98%	39,76%	**37,69%**
Budowa i obsługa stron internetowych, tworzenie i zarządzanie social mediami, skuteczna i angażująca komunikacja w social mediach, tworzenie atrakcyjnych postów	5,93%	3,56%	6,53%	13,35%	34,42%	**36,20%**
Tworzenie wizji rozwoju koła i spójnych planów działania (strategii) na najbliższe lata	5,04%	2,67%	6,82%	14,24%	36,50%	**34,72%**
Budowanie mocnego zespołu zorientowanego na wspólne cele, efektywna i asertywna komunikacja w zespole	6,23%	4,75%	3,86%	11,87%	39,47%	**33,83%**
Podniesienie specjalistycznych kompetencji osób pracujących na rzecz Koła	6,53%	5,93%	6,23%	13,95%	33,53%	**33,83%**
Umiejętności interpersonalne (komunikacja,autoprezentacja, negocjacje)	4,75%	5,34%	4,45%	18,99%	35,31%	**31,16%**
Kompetencje cyfrowe/ICT/komputerowe do wykorzystania w obsłudze prowadzenia Koła	5,93%	6,23%	9,20%	13,95%	34,12%	**30,56%**
Diagnozowanie potrzeb lokalnej społeczności	5,34%	5,64%	6,82%	15,73%	37,39%	**29,08%**
Budowanie partnerskich relacji z administracją publiczną	5,64%	5,93%	5,64%	16,91%	37,69%	**28,19%**
Projekty partnerskie – aspekty formalne i praktyczne	7,12%	4,45%	8,01%	13,35%	38,87%	**28,19%**

Procedowanie o uzyskanie nazwy/statusu dla produktów Koła: produkt regionalny, lokalny/dziedzictwa narodowego, zakup prospołeczny itp.	7,42%	4,45%	9,50%	14,54%	36,20%	**27,89%**
Zarządzanie zespołem, delegowanie zadań i egzekwowanie ich realizacji, narzędzia motywacji itp.	6,82%	4,45%	9,50%	14,84%	38,28%	**26,11%**
Rozwiązywanie konfliktów, łagodzenie napięć wewnętrznych	10,98%	7,72%	9,50%	13,65%	32,94%	**25,22%**
Wolontariat (tworzenie wolontariatu, pozyskiwanie nowych wolontariuszy i organizowanie ich pracy, aspekty formalno-prawne)	9,20%	5,64%	9,79%	21,07%	31,75%	**22,55%**
Inne potrzeby...	70,03%	3,26%	2,37%	3,86%	8,01%	**12,46%**

Źródło: opracowanie własne

W ramach kategorii „inne potrzeby" kilkukrotnie pojawiły się sugestie prowadzenia warsztatów podnoszących umiejętności z zakresu rękodzieła i kulinariów, ponadto z zakresie projektowania graficznego, przydatnego do tworzenia plakatów, informatorów, zaproszeń itp. oraz pozyskiwania pomieszczeń, sali na spotkania. W ramach innych propozycji wskazano na: administracyjne i merytoryczne funkcjonowanie koła, aspekty dotyczące zatrudniania w kole czy też kursy księgowe, szkolenia z zakresu kompetencji językowych i komputerowych, kursy zawodowe w tym m.in. kursy na prawo jazdy, podniesienie wykształcenia. W przypadku propozycji szkoleń skupionych wokół organizacji zgłaszano propozycje w zakresie mobilizacji członków w prace w kole, przywództwa – bycia liderem społecznym, rozwoju osobistego, zarządzania czasem wolnym, tworzenia własnej marki, zasad organizowania wydarzeń sportowych jak i sponsorowania wyjazdów szkoleniowych czy lepszej współpracy z instytucjami. Dodatkowo pojawiła się propozycja szkolenia w zakresie utworzenia federacji KGW.

W ramach dalszych pytań z powyżej kategorii uczestnicy badania poproszeni zostali o wskazanie preferowanej formy wsparcia szkoleniowo/doradczego – rys. 12.

Rys. 12. Preferowana forma szkoleniowo/doradcza

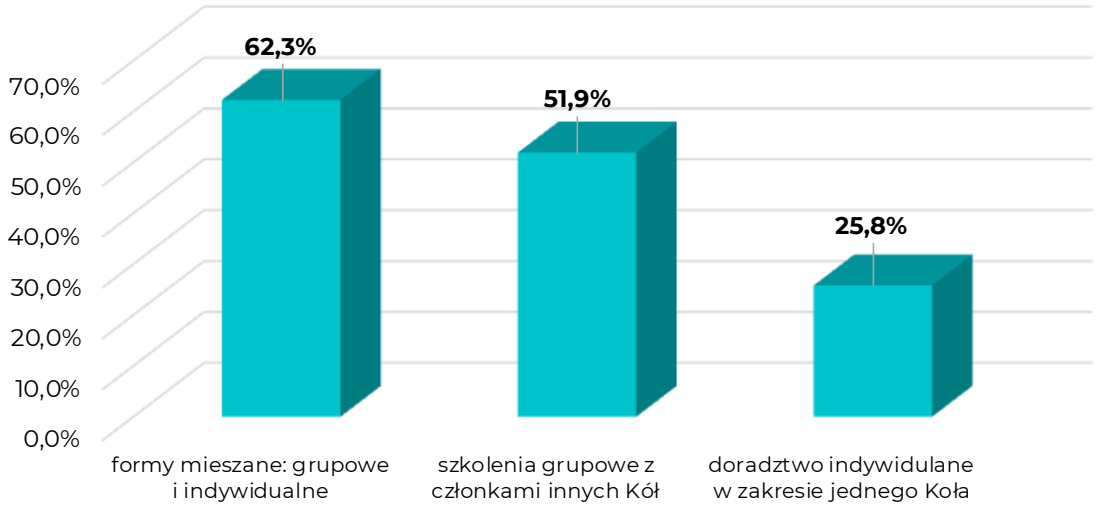

Źródło: opracowanie własne

W większym stopniu są preferowane formy mieszane, tj. grupowe i indywidualne czy też grupowe niż tylko indywidualne. O przyczynę takich wskazań autorzy raportu postanowili dopytać w ramach kolejnego etapu badań.

W końcowej części pytań ankietowani poproszeni zostali o odniesienie się do aspektów promocyjnych swojej działalności pod względem posiadanych zasobów, jak i podejmowanych aktywności. Strukturę udzielonych odpowiedzi prezentuje rysunek 13.

Rys. 13. Aspekty promocyjne

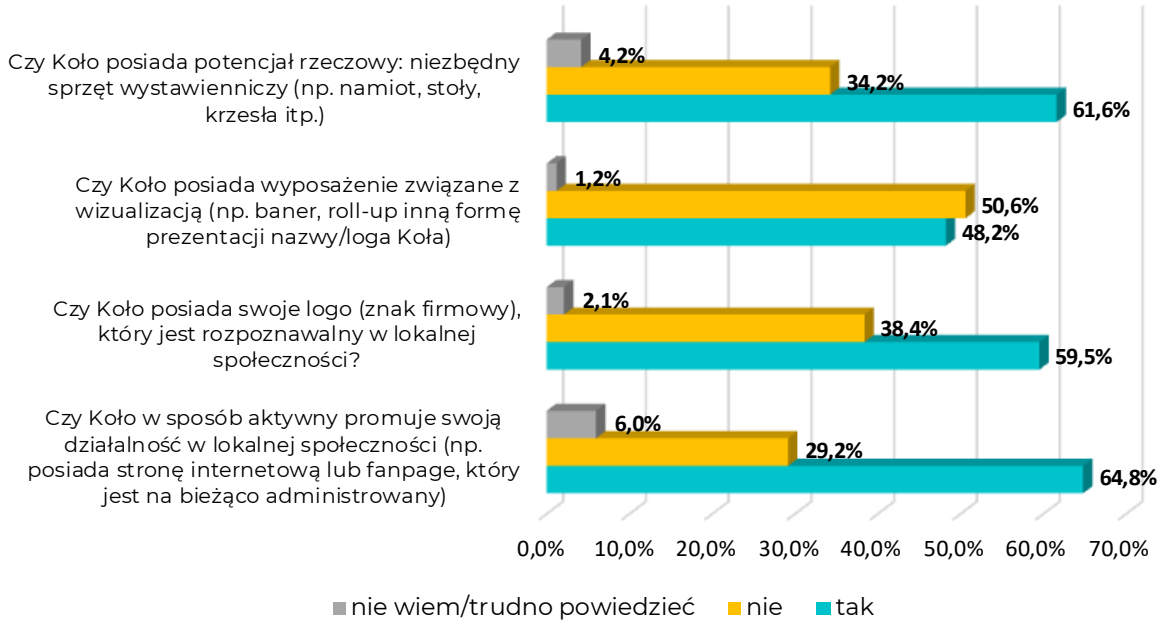

Źródło: opracowanie własne

Na pytanie o posiadany potencjał rzeczowy, tj. m.in. namioty, stoły, sprzęt wystawiennicy, 61,6% posiada taki potencjał, w przypadku sprzętów związanych z wizualizacją odsetek deklarujących jego posiadanie jest mniejszy – 48,2%. W zakresie dbania o wizerunek KGW, 59,5% posiada swoje logo, dzięki któremu jest rozpoznawalne.

Grupa 64,8% KGW podejmuje działania promocyjne swojej działalności w lokalnej społeczności, zaś 29,2% nie, a 6% nie wie tego czy też trudno im jednoznacznie się wypowiedzieć.

Wyniki badań jakościowych

Na początku uczestnicy wywiadu przedstawili się określając swój profil i region działania. Reprezentanci pochodzili z województwa Opolskiego, Wielkopolskiego, Zachodniopomorskiego, Podlaskiego, Małopolskiego, Śląskiego i Warmińsko - Mazurskiego. Następnie rozmowa została skierowana na pierwszy blok tematyczny.

Blok 1. Ocena sytuacji KGW oraz podejmowana aktywność

W trakcie wywiadu badani zostali zapytani o problemy z jakimi się mierzą w ramach swojej działalności i jak sobie z nimi na bieżąco radzą.

Powtarzającym się problemem, który wskazywali badani był brak siedziby, który utrudnia możliwość spotkań kół. Problem ten jest zgłaszany zarówno przez mniejsze jak i większe koła z którymi prowadzony był wywiad.

- *„Jesteśmy małym kołem i nie mamy swojego miejsca, siedziby, mamy wyznaczony punkt w gminnym ośrodku kultury. Niemniej jednak zawsze musimy się podporządkowywać pod jego organizację pracy. Nie mamy swojego miejsca po prostu"*
- *„... mamy jeden główny problem lokalowy - brak lokalu. Nasza działalność została zarejestrowana, jak tylko pojawiła się możliwość założenia kół gospodyń wiejskich. Wtedy szybko postanowiłyśmy, że w naszej miejscowości powstanie takie koło, Sołtys użyczył swojego mieszkania prywatnego.... Najbardziej doskwiera nam brak ... swoich pomieszczeń".*
- *„Wszystkie wydarzenia, które robimy, robimy na terenie szkoły w porozumieniu oczywiści i z ich patronatem ...".*
- *„My jako koło jeszcze nie mamy żadnej siedziby. Korzystamy grzecznościowo z sali Domu Kultury, ale był on zamknięty do czerwca, więc nie mogliśmy korzystać, tak jak wiele innych kół. Wiem, że już na Opolszczyźnie kilka kół po prostu się zamknęło. Pewnie z powodu właśnie ograniczeń związanych z pandemią".*
- *„Naszym największym problemem jest brak lokalu, KGW nie posiada lokalu, ... korzystamy z klubu, który jest filią Gminnego Centrum Kultury, jest to na takiej zasadzie, że jesteśmy tam gościnnie. Za każdym razem, kiedy organizujemy festyn, warsztaty, wieczornice musimy pisać podania z prośbą o umożliwienie spotkania w ośrodku".*

Kolejna kwestia dotyczyła możliwości przechowywania rzeczy należących do kół.

- *„Mamy trochę swojego sprzętu, mamy jakieś potrzeby, jeśli idzie o spotkania, gdzie potrzebny jest ekran do rzutnika, to należy znaleźć miejsce do jego przechowywania, ponieważ jest on duży .... Tak i w tym momencie jak nie mamy gdzie tego po prostu przechowywać, no to się*

robi kłopot. W tej chwili dzięki uprzejmości naszej przewodniczącej, która udostępniła swój garaż, wielkie regały od podłogi do sufitu to jest sprzęt koła gospodyń. … „Dostaliśmy w nagrodę paczkę naczyń, ale kto to ma trzymać? To jest potrzebne wtedy, kiedy się spotykamy."

- *„Potrzebujemy pomieszczenia by moc złożyć, tam swoje rzeczy. Mamy wyroby, które robimy tradycyjnie, mamy próby zespołu folklorystycznego, instrumenty i stroje do przechowania - do tego wszystkiego potrzebna jest przestrzeń".*
- *„Brakuje nam lokalu, w którym moglibyśmy przetrzymywać swoje rzeczy, mamy zakupione materiały do produkcji kulinarnych potraw, do warsztatów, decoupage materiały rękodzielnicze. To wszystko przetrzymujemy w domach, bo nie mamy gdzie".*

Trzeci aspekt to identyfikacja. Jeśli nie ma stałego punktu, to nowym zainteresowanym osobom będzie trudniej skontaktować się z organizacją, a społeczności lokalnej mniej będzie kojarzyć się działająca organizacja, co może mieć wpływ na poziom zainteresowania organizowanymi eventami i akcjami.

- *„Gdyby była taka stała siedziba to byłoby lepiej, bo wszyscy by przechodzili do …tego miejsca i wszyscy by się z nim utożsamiali. A tak to my jesteśmy tacy z nazwy tylko"*

Głównymi miejscami spotkań są teraz salki w szkołach, w Domach Kultury czy prywatne mieszkania. W przypadku dwóch pierwszych rodzajów miejsc, w okresie zwiększonych obostrzeń były one pozamykane, co utrudniało możliwość spotkań. Stąd też podejmowane były próby rozmów z podmiotami zewnętrznymi, z władzami z jednostkami lokalnymi, niestety bez większego odzewu czy też pozytywnego rozwiązania.

- *„Pisałyśmy o udostępnienie pomieszczeń w ramach jakiejś współpracy czy wymiany doświadczeń, bo przecież też pozyskujemy środki nie tylko z ARiMRu, ale też piszemy wnioski dla społeczności lokalnej. Mogłybyśmy to rozwinąć bardziej, ale niestety nie ma takiego wsparcia i zrozumienia ze strony samorządu lokalnego, bo w gestii samorządów leży to, żeby koło gospodyń wiejskich miały gdzie się spotkać".*
- *„Znaleźliśmy pomieszczenie, pisaliśmy do dyrekcji, odnosząc się do statutu, w którym wpisane są działania związane z kultywowaniem tradycji, wspomaganie kobiet i rodzin, dzieci, więc pomyślałyśmy, że tu jakieś takie zrozumienie jest i się znajdzie rozwiązanie. No niestety, ale możemy skorzystać tylko od czasu do czasu jak jest wolne. Wtedy to po prostu muszę pisać pismo, ale żeby tam coś zostawić, to już nie"*

Podejmowane były też rozmowy z podmiotami zewnętrznymi jak i wskazywane kreatywne pomysły na pozyskanie środków na kontenery, które posłużyłyby do budowy siedziby po udostępnieniu terenu przez władze lokalne.

Następny podawany problem to kwestie finansowe – brak środków do realizacji czy też trudności z ich pozyskaniem. Wśród badanych jedno z kół wykazywało znaczące problemy z przygotowywaniem wniosków, pozostałe koła próbują, pomimo pojawiających się trudności. Badania wskazały, że część kół ze względów na obawę przed niezrozumieniem wszystkich aspektów, kwestii technicznych czy ograniczeń administracyjno-prawnych nie mogą złożyć dokumentów jak np. posiadanie profilu zaufanego czy wpisu do KRS.

- *„… chodzi o to, że tam była nawet instrukcja do tego jak złożyć projekt, ale instrukcja była taka nieczytelna. To miało być pokazane krok po kroku co trzeba robić. Prowadzący coś tam*

robił, zamieszczone były jakieś zrzuty ekranu, które nie pokazywały tego, co ja miałam na ekranie".

- *„... my jako koło już dwa projekty zrealizowaliśmy, trzeci teraz realizujemy. Wiadomym jest, że przy projektach trzeba się też napracować, pisać ... trochę skomplikowane formalności, ale musimy jakoś sobie radzić ....".*

Przedstawiciele badanych kół wskazali, iż mimo braku czasu starają się sobie radzić, jak potrafią, próbują co jakiś czas zdobyć środki w ramach różnych projektów i inicjatyw.

- *„... zawsze jest fajnie, jak jest więcej pieniędzy, więcej można zrobić. ... i bez pieniędzy dużo rzeczy da się zrobić, więc my nie jesteśmy tak nastawione ... na pozyskiwanie wyłącznie, aczkolwiek teraz ten projekt, który napisaliśmy to tam można było wpisać by coś zostało dla koła. Wpisaliśmy boombox z mikrofonem, żeby po prostu był do wykorzystania na naszych spotkaniach, poza zaplanowanym projektem".*

Większość kół próbuje pisać wnioski samodzielnie lub z niewielką pomocą innych, głównie dotyczy ona obsługi komputera. Przedstawiciele jednego z kół stwierdzili wręcz, że sposobów dofinansowania działalności poprzez składanie projektów jest dużo i należy tylko odpowiednio się tym zainteresować.

- *„Sami próbujemy pisać, ... Nie ukrywam, że ze względu na wiek nie odnajdujemy się tak szybko w obsłudze komputera".*
- *„Dzisiaj jest tak wiele ogłoszeń o konkursach, dotacjach. My jako koło korzystamy z tej możliwości i złożyliśmy już czwarty projekt, który został zaakceptowany przez Urząd Marszałkowski w ramach programu Społecznik".*

W ramach tych rozmów przedstawiony został problem z brakiem środków w ramach dofinansowań przeznaczonych na koszty organizacyjne typu księgowego, koszty transportu ponoszone podczas organizacji działań, utrzymania konta bankowego itp. Koła borykają się w różnym stopniu, niektóre odczuwają ich całkowity brak, inne dzięki doświadczeniu projektowym nie wskazywały na ten aspekt. Należy jednak dodać, że brak problemów z finansowaniem ma miejsce w organizacjach, które posiadają wśród swoich członków osoby z takim doświadczeniem lub takie, które chcą i się szybko uczą.

- *„Problem banki - każde KGW musi mieć konto bankowe, znajdźmy bank, który nie pobiera opłat w wysokości 12 zł miesięcznie, przy tym 120 zł rocznie to 100% naszych składek, które idą na opłatę bankową. To co my mamy tylko paczkę herbaty kupić z tych składek każdy spodziewa się, że zapłacił składkę to coś zostanie opłacone. Także te finanse są konieczne z zewnątrz".*
- *„Od 2020 roku korzystamy regularnie z pozyskiwania dofinansowań zewnętrznych, dzięki temu nie borykamy się z problemem braku środków na bieżącą działalność. Są to co prawda tzw. mikrodotacje, które na potrzeby naszego koła na dziś są zadowalające".*

Wskazane przez wszystkich badanych składki członkowskie, które stanowią przeważnie znaczną część środków KGW nie mogą być zbyt duże, ze względu na to, że mogą one zniechęcić potencjalne osoby do udziału i aktywności w kole. Stąd też ich kwota jest raczej niewielka i nie daje możliwości pokrycia wszystkich kosztów. To wskazuje ponownie na konieczność otwarcia KGW na możliwości poszukiwania środków zewnętrznych na działania statutowe tych organizacji.

- *„Składkami też się nie obciąży za bardzo, bo ludzie rezygnują automatycznie. Mogą 5- 10 zł zapłacić na miesiąc, ale więcej to jest ciężko”.*

Dwie organizacje mają wśród swoich członków księgowych, dzięki czemu niwelują ten rodzaj kosztów, w pozostałych przypadkach jest to dość duże obciążenie. Nie każdy z członków aż tak dobrze się zna na podstawach księgowości, stąd też często nie chce się tym zająć.

- *„Robię te projekty. Ktoś musi to robić. Inne panie tego nie chcą robić. Nasi członkowie chcą przyjść i robić to co robimy, ale nikt nie chce właśnie pójść w tym kierunku, żeby jakiś projekt pisać, żeby zająć się „papierami”. Kobiety tego nie chcą”.*

Nie jest to jednak problem, który pojawia się wszędzie, jedna z osób wskazała, iż w jej organizacji pojawiła się już kolejna osoba, która sama zaczęła pisać wnioski o środki, dzięki czemu praca ma charakter zespołowy. Pokazuje to, że potrzebna jest tylko chęć i wiedza.

- *„Drugi projekt już nie pisałam sama dlatego, że jedna dziewczyna, też napisała samodzielnie kolejny projekt. ... zaczyna być lepiej, jest już ktoś, kto mi w tych kwestiach pomaga”.*

Wskazane zostały też dysproporcje względem podejścia urzędów gmin do KGW i innych organizacji lokalnych. Część otrzymuje pomoc, o którą prosi, a część nie otrzymuje żadnej odpowiedzi zwrotnej na zgłaszaną prośbę. Wynika z tego, że istnieje potrzeba większego wsparcia i otwartości władz lokalnych na potrzeby KGW.

- *„Wiem, że inne instytucje dostają od wójta gminy kwoty na działalność i księgowość. Co roku jest to w budżecie gminy. W związku z tym ta instytucja może sobie zatrudnić księgową, który zapłaci za to, że pilnuje dokumentacji. Do właściwych rozliczeń i prowadzenia dokumentów musi być jakaś księgowa. Musiała być to osoba, co się zna na projektach. Przypadkiem jestem to ja akurat. Razem z koleżanką to koło gospodyń założyłyśmy i zrealizowałam projekty edukacyjne na ponad pół miliona. Niestety, większość kół takiego szczęścia nie ma i borykają się z formalnościami, finansami i tego, że nie mają ich środków finansowych.*
- *„Otrzymaliśmy jako koło po raz pierwszy dofinansowanie z urzędu gminy, które nam pomogło w realizacji naszych inicjatyw (wycieczki rowerowej, koncertu). Myślę, że na nasze potrzeby gmina reaguje pozytywnie”.*

Jako źródło dodatkowych środków wskazany jest również ARiMR

- *„ARiMR pieniądze daje niezależnie od tego, czy ktoś pisze jakiś wniosek czy nie. Jeżeli to jest na działania typowe dla koła gospodyń wiejskich, czyli nawet można wyjść do kina czy do teatru, bo przecież te kobiety nigdy nie mają czasu ...”.*

Wskazano jednak na opóźnienia z przekazaniem przez instytucje środków oraz konieczność złożenia wniosku. Szczególnie istotnym wydaje się fakt, że środki te powinny być przyznawane na początku roku tak, aby zarówno ich wydatkowanie, jak i kwestie rozliczenia można było planować z większym wyprzedzeniem.

- *„O projektach mogę powiedzieć tyle, że od początku naszej działalności to po pierwsze musiałyśmy złożyć wniosek do ARiMR o dofinansowanie, bo te pieniądze też same nie przyjdą, więc ci, którzy się zagapili tam nie złożyli wniosku, no to na pewno nic nie dostali”.*
- *„Byłoby dobrym rozwiązaniem, gdyby koła otrzymywały dofinansowanie z ARiMR na początku roku a nie pod koniec, ponieważ łatwiej byłoby zaplanować inicjatywy związane z wykorzystaniem z tych środków oraz łatwiej byłoby się rozliczyć, mając więcej czasu”.*

Trzy organizacje wskazały na inne sposoby na pozyskanie środków, które zdobywają w ramach samodzielnych aktywności i organizowanych eventów:

- *„My na festynach ciasto sprzedajemy to sobie trochę uzbieramy, ale tak to naprawdę wszystko same z siebie dajemy. Widzę, że właśnie większość kół tak działa, że próbuje własnymi siłami, żeby tylko jakoś planować i działać"*
- *„Pieniądze, pieniądze, szukanie pieniędzy (...). Bazarek był tutaj odtworzony chyba 2 razy. To co zostało upieczone czy stworzone bądź w ogródkach wyhodowane z których później robiliśmy przetwory, sprzedawaliśmy. Teraz napisałam projekt z mikrodotacji - może się uda piec do pieczenia chleba zakupić.*
- *„Dostajemy dotacje z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Poza tym składki członkowskie no i też jak stoimy na kiermaszu, to troszkę sobie zarobimy jakichś pieniędzy z działalności"*

Kolejny problem, na który wskazali badani to brak informacji, czy też czas ich przekazania - informacje pojawiały się ze zbyt dużym opóźnieniem. Stąd też uczestnicy zostali dopytani o najlepszy kierunku kontaktu z nimi, w kontekście przekazywania informacji zarówno o projektach, ale również o potencjalnych szkoleniach.

Wszyscy wskazywali w pierwszej kolejności na kontakt bezpośredni, telefoniczny oraz jako drugi kierunek - drogę mailową. Dopytując o media społecznościowe jako sposób kontaktu, dwie rozmówczynie określiły, że mają konto, ale preferują wskazaną wcześniej formę kontaktu.

Podjęty temat w ramach wywiadu dotyczył również sposobu promowania swojej aktywności oraz wykorzystywanych źródeł. Wszystkie koła podawały przykłady swoich eventów, podczas których mają możliwość zaprezentowania się, mówienia o swoich sukcesach, zdobywanych nagrodach i promują swoją działalność wśród innych kół, władz lokalnych i krajowych.

Na pytanie czy badani korzystają z mediów społecznościowych by się promować i rekrutować, zachęcać nowych potencjalnych członków do dołączania. Wszyscy uczestnicy badania wskazali na posiadanie profilu na Facebooku. Dwa koła wskazały na grupy tematyczne, jak również wymieniony został WhatsApp jako sposób kontaktu.

- *„Mamy grupę na WhatsApp i to przez tą aplikacje się kontaktujemy. Wtedy od razu wszyscy wszystko wiedzą i tam też oczywiście wymieniamy się przepisami na konserwowanie różnych produktów ogródkowych i przepisy na ulubione ciasto i ... Mamy też stronę na Facebooku".*
- *„Na Facebooku mamy swój profil. Ponadto w grupie sąsiedzkiej też się promujemy i na grupie Rady Osiedla".*
- *„Podajemy informacje na swoich stronach facebookowych, które są śledzone i myślę, że duże grono mieszkańców jest zainteresowane tym co robimy".*
- *„Mamy założoną stronę na Facebooku",*
- *„Nie mamy problemu z nowymi członkami. Jedna z Pań teraz ostatnio była na Facebooku i tam nas odnalazła, bo mamy swój profil, następnie zadzwoniła i przyszła".*

Większość badanych podmiotów wskazała zainteresowanie ich działalnością przez potencjalnych nowych członków poprzez organizowane przez nich eventy i wydarzenia. Można wnioskować, że choć media społecznościowe odgrywają jakąś rolę w promocji KGW, to przede wszystkim kontakt bezpośredni uznawany jest za najskuteczniejszy.

- *„Wczoraj właśnie miałam zebranie koła gospodyń wiejskich i o dziwo po raz pierwszy w całej historii udało się zapisać do koła 11 nowych członkiń takich w średnim wieku".*
- *„Myślę, że wydarzenia, które były organizowane w ostatnim czasie, przyciągnęły uwagę na działalność koła wśród społeczności lokalnej. Jakoś inaczej nas ludzie postrzegają i stąd ta chęć wstąpienia w szeregi organizacji".*
- *„Na bieżąco promujemy się i rekrutujemy kolejne nowe osoby. Nie dalej jak w tym tygodniu 5 osób się zgłosiło. Przez kontakty osobiste, ale również dzięki organizowanym przez nas przedsięwzięciom. Odbyły się 3 spotkania i rozesłałam informacje wszystkim naszym osobom, które są w grupie".*

Część wskazała na pojawiający się problem z rekrutowaniem nowych ludzi wynikający ze skutków pandemii.

- *„Nie rekrutujemy z uwagi na to, że pandemia, wszystko utrudniła. Żeby to teraz na nowo rozruszać tak jak to było wcześniej, to trzeba czasu. Trzeba przełamania ludzi, każdy przyzwyczaił się do siedzenia w domu. Nikt nie wychodzi, jeden nie widzi drugiego".*
- *„Mamy swojego Facebooka. Jakoś tak ciężko teraz z pozyskiwaniem nowych członków i prowadzeniem działalności. Kto się już miał ochotę zapisać, to się zapisał, ponieważ dopiero 3 lata działamy, a jeszcze ten okres pandemiczny nas spotkał i tak troszkę nas zatrzymało".*

Pokazane zostały jednak przypadki, wskazujące na fakt, że w wyniku dużej izolacji ludzi, obecnie chęć spotkań i gotowości do działań wzrosła:

- *„Taki pozytywny akcent, sami ludzie chcą wyjść do innych. Tym bardziej, że robimy spotkania raz w miesiącu, czasami 2 razy w miesiącu".*

Kolejny blok pytań poświęcony został tematowi potrzeb KGW w zakresie szkoleniowo-doradczym.

Blok 2. Ocena potrzeb szkoleniowo-doradczych

Każda z organizacji uczestniczących w badaniu poproszona została o określenie rodzajów szkolenia, tematów, które w ich ocenie byłby dla nich najbardziej atrakcyjne. Wśród odpowiedzi pojawiła się zgodność potrzeby szkoleń z zakresu pisania projektów, nawet w przypadku osób, które mają już swoje doświadczenie, uważają, że warto by inni członkowie czy też nowe koła poznały specyfikę pisania.

- *„Ja jako sama nigdy nie pisałam projektu przy pomocy innych, ale może by się przydało, żeby człowiek już tak wiedział na 100% jak to robić. Takie właśnie szkolenie z pisania projektów jest niezbędne".*
- *„..., żeby się dowiedzieć, w jaki sposób takie wnioski pisać".*
- *„Na pewno te osoby, które dopiero założyły koło i nie mają pojęcia o pisaniu wniosków o współpracy to tak, żeby wiedziały, by ktoś ich pokierował, pomógł".*

Na pytanie czy byłyby osoby chętne na ten typ szkoleń, wśród odpowiedzi pojawiły się:

- *„trzeba by było wytypować z koła mądre osoby, które są bardziej bystre, potrafią to robić i obsługują właśnie te elektroniczne rzeczy. Także myślę, że na pewno by się takie osoby w kole znalazły".*

- *„bardzo chętnie byśmy uczestniczyli w takich warsztatach i myślę, że kilka osób byłoby chętnych, ponieważ u nas są dość młode osoby, które chętnie by się czegoś nauczyły dodatkowo".*
- *„Myślę, że dla chcącego nic trudnego. Można rotacyjnie to robić".*

Wśród innych wskazywanych tematów pojawiły się:

- ✓ dotyczące kwestii rozliczeniowych/księgowych, finansowych ze wskazaniem np. „właściwych portali z wypełnianiem deklaracji z przykładowym rozliczeniem z urzędem skarbowym"
- ✓ związanych z obszarem w jakim działają organizacje, m.in. rękodzieło.
- ✓ kreatywne sposoby organizacji eventów/wydarzeń,
- ✓ z obsługi komputera, podstawowych programów,
- ✓ z prowadzenia i promocji strony internetowej oraz mediów społecznościowych

W przypadku szkoleń miękkich jedna z przedstawicieli KGW wskazała, że kontakty utrzymują i nie potrzebują typowych szkoleń z komunikacji międzyludzkiej. Inna z organizacji wskazała, że można byłoby połączyć takie szkolenia z integracją kół i ciekawymi pokazami, wykładami.

W zakresie preferowanej formy przebiegu szkoleń (stacjonarnie czy on-line) 8/10 przedstawicieli opowiadało się za formą stacjonarną przy tym połowa z nich podkreślała dodatkową wartość dodaną takiej formy szkoleń.

- *„Ja generalnie wolę stacjonarne, dlatego że między sobą jeszcze potem można wymienić doświadczenia i wątpliwości. A nie jak on-line, gdzie to jest tylko zdjęcie, mapa i niewiele więcej".*
- *„... w dzisiejszych czasach teraz. Wszyscy mają chwilowo dosyć online"*
- *„tak, by mógł ktoś przyjechać i po prostu przeprowadził bezpośrednio na miejscu. Wtedy można się czegoś zawsze dopytać".*
- *„Z mojej strony też stacjonarnie. I tak jak Pani poprzednio mówiłam także w obrębie kilku kół, bo to wiadomo, że są to też koszty".*
- *„Chyba stacjonarna, bo online nie zapewni tego co zapewni kontakt bezpośredni".*

Pojawiła się również dwukrotnie propozycja szkolenia wyjazdowego, kilkudniowego, ze wskazaniem na konieczność liczniejszej reprezentacji z danego koła niż jedna osoba.

- *„Myślę, że takie szkolenie najlepiej wyjazdowe, dwudniowe. Po 2-3 osoby z koła na przykład. Poza tym musi być więcej, żeby też można było wymienić się między sobą doświadczeniami".*

W wypowiedziach pojawiały się akcenty wskazujące na większą preferencje szkolenia w mniejszych grupach, nie tylko w indywidualnej dla danego koła formie, lecz np. w ramach przedstawicieli różnych regionów. Argumentowane było to możliwością wymiany doświadczeń. Podawany był tu również przykład przebytego szkolenia on-line, gdzie dzięki udziałowi innych osób, przedstawiciele koła dowiedzieli się dużo ciekawych rzeczy poprzez pytania jakie inne osoby zadawały prowadzącemu. Przedstawiciele tego koła w dalszych swoich wypowiedziach preferowali jednak formę osobistą.

W zakresie formy prowadzenia zajęć największą aprobatą cieszyły się warsztaty.

- *„Zdecydowanie forma warsztatowa. Zawsze się można na nich czegoś dowiedzieć".*
- *„Preferujemy warsztaty, na których wiedzę można utrwalić przy konkretnych zadaniach".*

Wskazana została również potrzeba części wykładowej, jednak z praktycznym przełożeniem. Jedna z organizacji dzieląc się swoim doświadczeniem ze szkoleń, podkreśliła, że muszą być one bardzo rzeczowe i konkretne. Inne również wskazują, że najciekawsze szkolenia muszą mieć interesujący temat i dobre przygotowanie merytoryczne i dydaktyczne prowadzącej osoby.

- *„Robią takie wyjazdowe szkolenia 2- 3 dniowe, super ludzie się poznają, albo takie konferencje jednodniowe z pokazem. No to są super rzeczy, tylko ciekawych ludzi tam trzeba zaprosić, żeby to nie było monotonne …"*

Na pytanie czy poszczególne koła uczestniczyły w ostatnim roku w jakimkolwiek szkoleniu w dowolnej formie 4/10 odpowiedziało, że nie. Pozostałe w chociaż w jednym, głównie w wersji on-line, webinariach, obecnie już stacjonarnie".

- *„jako koło to nie, ale jako rolnik to to owszem, tylko online wtedy"*.
- *„nasze koło nie uczestniczyło ani online, ani w bezpośrednim kontakcie w żadnego typu szkoleniu"*

Na pytanie o powód braku uczestnictwa w obu przypadkach wskazano na brak informacji czy też nie prowadzenia takich szkoleń w ich regionie.

- *„Informacji takich nie było"*
- *„W naszym regionie też nie było takich szkoleń prowadzonych albo no po prostu nie dostałyśmy informacji"*

W ramach dodatkowych aspektów związanych ze szkoleniami zwrócono uwagę na materiały po szkoleniach, potrzebę ich otrzymania, ale również możliwości powrotu do nich, do przekazywanych treści, działań, instrukcji po szkoleniu. Argumentuje się to ulotnością wiedzy, a często też ponowną potrzebą wykonania np. czynności, które były pokazywane czy zrozumienia omawianych zagadnień.

Na koniec rozmowy związanej ze szkoleniami uczestnicy byli pytani o sposób przekazywania im informacji o możliwościach w tym zakresie. Tak jak wcześniej najlepszym kontaktem pozostaje telefon, kontakt bezpośredni i on-line.

Ostatnia cześć wywiadów stanowiła podsumowanie i chęć poznania kierunków dalszego działania, w celu oceny motywacji organizacji.

Blok 3 Perspektywa na przyszłość - plany i założenia

W ramach perspektywy na przyszłość znacząca część nawiązuje do skutków pandemii i powolnego wracania do wcześniejszej aktywności.

Większość ma już zaplanowane wydarzenia, które chcą zrealizować jeszcze teraz – jak podkreślają badani, zanim przyjdzie kolejny lockdown.

Członkowie jednego z badanych kół niezależnie od sytuacji chcą podejmować decyzje co do kolejnego rok i planować co będzie robione: *„Chcemy usiąść do stołu i porozmawiać co by zrobić takiego, żeby razem to zrobić i żeby był taki fajny efekt. I właśnie teraz … będę o tym rozmawiać i dyskutować. Wspólnie ustalimy plan na przyszły rok"*.

W zakresie planów na przyszłość cztery KGW nawiązały po raz kolejny do siedziby czy to w kontekście planów, które chciałby osiągnąć czy to rozmów, które planują kontynuować z władzami, czy też innymi instytucjami lokalnymi w ramach perspektywy nawiązania współpracy.

Tylko jedno z uczestniczących w wywiadzie kół dość pesymistycznie podchodzi do planów na przyszłość z punktu widzenia braku możliwości planowania bez posiadanych środków.

- *„Co możemy planować, kiedy nie ma finansów, jak są finanse, wtedy się planuje”.*

Inne bardzo ambitnie zakłada dostosowanie się do warunków i próbowania sił w postaci audycji edukacyjnych ich koła, jak również utworzenia bibliotek tematycznych. Stąd też w założeniu jest pozyskanie środków na odpowiedni sprzęt umożliwiający im realizację założonego planu.

Na pytanie czy będą utrzymywać kontakty z podmiotami z którymi dotychczas współpracowali. Jak podkreśliło jedno z kół sytuacja niektórych podmiotów, zwłaszcza przedsiębiorstw, w wyniku pandemii znacznie się pogorszyła i ta współpraca też uległa osłabieniu.

Na koniec koła mogły dodać, czy widzą jeszcze jakieś aspekty, własne uwagi czy też propozycje w zakresie potrzeb i preferencji. Kilka z badanych kół wskazało na większą pomoc ze strony władz gminy czy innej instytucji wspierającej działania KGW:

- *„W każdym urzędzie gminy jest pracownik odpowiedzialny za promocję, z tej strony też bym potrzebowała pomocy w pisaniu projektów, w pozyskiwaniu dodatkowych funduszy - a jakoś to kuleje u nas”.*
- *„Liczylibyśmy na większą pomoc ze strony gminy, chociaż jeżeli udamy się do wójta z jakąś prośbą, to zawsze przychylnie rozpatruje naszą sprawę”.*
- *„Po pierwsze regularna dotacja i jeżeli będzie ona pewniakiem, to my możemy wtedy planować nasze wydatki. ... czasami są też takie potrzeby jak zapłacić księgowej, zapłacić za jakieś opłaty bankowe, delegacje służbowe”.*
- *„Gdyby była siedziba już na stałe to byłoby fajnie (..), władze lokalne dałyby nam jakiś teren, na którym można było działać.”*

Wnioski i podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych można sformułować wiele wspólnych wniosków i spostrzeżeń.

1. **Koła gospodyń wiejskich są najpopularniejszą formą samoorganizacji kobiet na obszarach wiejskich**. Obok ochotniczych straży pożarnych stanowią najliczniejszą wiejską organizację społeczną w Polsce.
2. Koła gospodyń wiejskich są organizacją **integrującą mieszkańców wsi oraz kultywującą i podtrzymującą tradycje na wsi**.
3. Po wejściu w życie ustawy z 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich formy działania kół są otwarte i elastyczne, w wyniku czego w zależności od potrzeb, zainteresowań i możliwości fachowych i czasowych członkiń i warunków panujących w miejscowości, mogą one prowadzić działania w obszarze aktywności społecznej, przedsiębiorczej, kulturalnej, edukacyjnej, pomocowej, sportowej albo po prostu towarzyskiej. **Pierwszoplanowym obszarem zainteresowań KGW są przede wszystkim szeroko rozumiane kulinaria i przygotowywanie (gotowanie) potraw** związanych z tradycyjną kuchnią regionalną – 86,4% wskazań jako obszaru działalności. Potrawy te często są serwowane na **piknikach, festynach (obsługiwanych przez 80,7% KGW)** oraz **imprezach okolicznościowych, które plasują się na trzecim miejscu, jako przedmiot działalności (65,3% wskazań)**. Z tym obszarem działalności KGW związane jest promowanie lokalnych i regionalnych produktów. Drugą kategoria zainteresowań KGW obejmuje różnorodne działania na rzecz członków koła oraz społeczności lokalnej.
4. Duża dynamika przyrostu liczby KGW w ostatnich latach świadczy o tym, że mieszkanki wsi potrzebują akceptowanych i „skrojonych" na lokalne potrzeby i możliwości i wspólnych spotkań i zbiorowej działalności. Istnienie KGW umożliwia starszym, niekiedy samotnym kobietom i utrzymywanie kontaktów z innymi ludźmi. Od 2018 r., gdy obowiązuje ustawa o KGW, nastąpiło odrodzenie ich działalności, ponieważ przepisy pozwalają im na uzyskanie osobowości prawnej po wpisaniu się do rejestru Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Koła mają też możliwość uzyskania dofinansowania z tej Agencji. Mogą się również starać o granty czy dotacje z różnych źródeł.
5. Analiza współpracy KGW z innymi instytucjami lokalnymi (głównie z urzędami administracji samorządowej, z ochotniczymi strażami pożarnymi i innymi KGW) a także wsparcie udzielane KGW przez otoczenie **świadczy o dużym kapitale społecznym kół gospodyń wiejskich**.

6. **Podjęcie systemowych działań na rzecz wsparcia KGW i niwelowania barier rozwojowych pozwoli w większym zakresie wyzwolić potencjał tkwiący w kapitale społecznym kół gospodyń wiejskich, który obecnie wydaje się być nie w pełni wykorzystany.**
7. Bez odpowiedniego wsparcia ze strony samorządów, administracji rządowej czy też bardziej doświadczonych organizacji społecznych, sam zapał członków KGW może okazać się niewystarczający, aby koła poradziły sobie z bieżącymi problemami/trudnościami przedstawionymi w treści raportu. Podstawową trudnością występującą w działalności KGW są niewystarczające środki finansowe na działalność. **Koła oczekują szkoleń i doradztwa w zakresie tworzenia projektów (86,6%), rozliczania dotacji (85,6%) oraz zarządzania projektami (82,4%).**
8. Do istotnych organizacyjnych przeszkód należą też kwestie formalno-prawne, takie jak np.: obowiązek prowadzenia ewidencji księgowej, który dla osób bez odpowiedniego doświadczenia, nawet w uproszczonej formie, jest sporym wyzwaniem. **Szkoleniami z zakresu księgowości, zarządzanie finansami, form płatności za produkty i usługi, prowadzenia rachunku bankowego, bezpieczeństwa obrotu gotówkowego i bez-gotówkowego jest zainteresowanych ponad 81% KGW**, ponieważ wskazały na przydatność i bardzo dużą przydatność tych szkoleń. Barierą rozwojową dla KGW są także trudności związane z wykluczeniem cyfrowym, występującym w środowisku wiejskim, zwłaszcza w grupie osób starszych, które są członkami KGW. Wykluczenie cyfrowe stanowi zatem realne ograniczenie dla prawidłowego rozwoju kół. Składanie wniosków aplikacyjnych i po-zyskiwanie grantów, a także działania promocyjne, bezwzględnie wymagają dziś umiejętności korzystania ze sprzętu komputerowego i Internetu. Mimo tego, że na potrzeby szkoleń z zakresu ICT wskazuje co trzecie KGW, to zdaniem autorów badania powinny być uruchomione takie szkolenia, co potwierdzały rozmowy bezpośrednie.
9. Z wypowiedzi członkiń KGW udzielanych w ramach wywiadów bezpośrednich **dostrzega się duże zaangażowanie członkiń w działalność swojego koła, troskę o jego rozwój oraz jednocześnie obawy o stan finansów koła**.
10. Respondentki wskazywały, że **bardzo dużą barierą, ograniczającą rozwój koła jest brak lokalu, w których mogłyby się spotykać, realizować prace biurowo-administracyjne przechowywać dokumenty i zgromadzony majątek ruchomy**. Brak lokalu jest też barierą w pozyskiwaniu nowych członków. U ludzi często istnieje przekonanie, że jeśli organizacja nie posiada swojej siedziby, to świadczy też to o czasowości jej działania. Takie stanowisko jest niesprawiedliwe wobec KGW. Z powodu braku własnego biura do kół nie docierają ważne informacje, np. o ogłaszanych konkursach.
11. Za brak lokalu na działalność obwiniany jest samorząd gminny i nierówne traktowanie KGW, w porównaniu do innych organizacji pozarządowych. Od wejścia w życie ustawy z dnia 9 listopada 2018 roku o kołach gospodyń wiejskich, KGW uzyskały status organizacji pozarządowej, a więc **mają możliwość starania się o lokal od samorządu gminnego**.
12. Koła poczyniły wiele starań dla poprawy swojej sytuacji finansowej. Obsługują lub biorą udział w festynach, jarmarkach lokalnych, na których sprzedają własne wyroby (głównie kulinarne) i produkty rękodzielnicze. Jest to dla nich ważne źródło przychodów.

13. Koła (często we własnym zakresie) nauczyły się przygotowywać wnioski dotacyjne w ramach ogłaszanych konkursów ofert, gdyż dostrzegają w tym szansę na pozyskanie zewnętrznych środków finansowych.
14. **Rozmówczynie dostrzegają potrzebę udziału w szkoleniach. Ich preferencje w zakresie tematyki szkoleń pokrywają się ze wykazanymi w badaniach ankietowych. Szkolenia powinny mieć charakter stacjonarny i być organizowane w formie warsztatów. Wskazywana też była potrzeba przygotowania materiałów szkoleniowych i instrukcji, które później mogłyby być wykorzystywane w działalności koła.**
15. Mimo wielu trudności występujących w bieżącej działalności kół, rozmówczynie wskazywały, że **będą podejmować wysiłki, aby utrzymać koło, jako ważną organizację, dla społeczności lokalnej i rozwijać je w przyszłości (zaledwie 14% KGW rozważało zaprzestanie działalności z uwagi pojawiające się problemy i trudności).**
16. W podsumowaniu można uznać, że KGW oznacza też **Kobiety Gospodarne i Wyjątkowe**.

Autorzy raportu mają nadzieję, że stanie się on praktycznym źródłem informacji zarówno dla członków KGW jak i instytucji z nimi współpracujących. Ponadto przyczyni się do popularyzacji tego jakże ważnego zjawiska ekonomicznego i społecznego.

W literaturze przedmiotu bardzo skromnie jak do tej pory omawiane były koła gospodyń wiejskich, dlatego powstanie powyższego raportu uznać można za celowy i potrzebny, tym bardziej biorąc pod uwagę skalę problemów i trudności z jakimi borykają się członkowie KGW.

Załączniki

KWESTONARIUSZ ANKIETY

Szanowni Państwo,

w imieniu Polskiej Fundacji Społeczeństwa Przedsiębiorczego www.PFSP.pl zapraszamy do udziału w pierwszym ogólnopolskim badaniu Kół Gospodyń Wiejskich (KGW), które pozwoli na rozpoznanie rzeczywistych problemów i potrzeb środowiska Kół Gospodyń Wiejskich oraz zaplanowanie i wdrożenie skrojonego na miarę wsparcia szkoleniowo-doradczego. Szczególnie istotne jest by szczerze i otwarcie określili Państwo swoją sytuację.

Badanie realizowane jest w ramach projekt „Pozytywnie nakręcone Koła Gospodyń Wiejskich" dofinansowanego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030

1. **Proszę wskazać obszary jakimi zajmuje się Państwa KGW (proszę wskazać wszystkie, które realizuje)**
   - ❑ Kulinaria, gotowanie
   - ❑ Rękodzieło, sztuki plastyczne
   - ❑ Organizacja zajęć/warsztatów, edukacja
   - ❑ Prowadzenie zespołu ludowego (śpiewaczego)
   - ❑ Promowanie lokalnych/regionalnych produktów
   - ❑ Wspieranie działań zapobiegawczych władz gminnych m.in. poprzez organizowanie wsparcia w sytuacjach kryzysowych itp.
   - ❑ Organizacja wycieczek, pielgrzymek itp.
   - ❑ Rekonstrukcja historii i tradycji regionu
   - ❑ Prowadzenie zespołu ludowego (teatralnego)
   - ❑ Organizacja imprez okolicznościowych np. z okazji świąt, rocznic
   - ❑ Organizacja pikników, festynów
   - ❑ Prowadzenie zespołu ludowego (tanecznego)
   - ❑ Promocja aktywnego trybu życia np. wspólne uprawianie sportów
   - ❑ Prowadzenie działań na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi
   - ❑ Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości kobiet
   - ❑ Reprezentowanie interesów środowiska kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej
   - ❑ Inne (jakie?) .....

2. **Proszę wskazać z jakimi Instytucjami współpracuje Państwa KGW (proszę wskazać wszystkie, z którymi utrzymywana jest współpraca)**
   - ❑ Urząd gminy
   - ❑ Starostwo powiatowe
   - ❑ Urząd Marszałkowski
   - ❑ Instytucje kulturalno-oświatowe
   - ❑ OSP
   - ❑ Inne KGW

- ❑ Inne organizacje pozarządowe
- ❑ Parafia
- ❑ Lokalna Grupa Działania
- ❑ Szkoły, przedszkola
- ❑ Aktywni mieszkańcy gminy
- ❑ Lokalne przedsiębiorstwa
- ❑ Banki
- ❑ Inne (Jakie?).....

3. **Proszę określić stopień trudności, problem z jakimi mierzy się Państwa KGW** (gdzie 0- problem nie występuje wcale, 1- bardzo mały problem 5- bardzo duży problem)

	0- Problem nie występuje	1-Bardzo mały problem	2-Mały problem (problem wystąpił kilka razy)	3-Ani tak, ani nie (problem powtarzający się od czasu do czasu, utrudniający czasem realizacje)	4-Duży problem (problem powracający, znacząco utrudniający realizacje)	5- Bardzo duży problem (problem stały)
Problemy z finansowaniem działań, zdobywaniem funduszy						
Skomplikowane formalności grantodawców						
Niewystarczająca liczba członków						
Odpływ członków						
Brak wsparcia ze strony lokalnej administracji (gmina, powiat itp.)						
Trudności w pozyskiwaniu nowych członków lub wolontariuszy						
Brak osób gotowych bezinteresownie działać społecznie						
Brak własnego lokalu/ magazynu						
Brak miejsca we wsi do organizacji imprez, spotkań itp.						
Brak zainteresowania działalnością Koła mieszkańców						
Brak specjalistycznej wiedzy z zakresu prowadzenia koła						
Brak zainteresowania działalnością Koła, uznania pracy społecznej dla członków Koła ze strony najbliższej rodziny						
Brak wystarczającej ilości czasu członków Koła na podejmowanie nowych aktywności						
Konkurencja innych Kół						
Niewystarczający przychód /brak przychodu z działalności statutowej						
Brak informacji o możliwościach dla KGW						

w zakresie finansowania działań						
Zbyt duża biurokracja, problemy z prowadzeniem prac administracyjnych						
Wewnętrzne konflikty osobowe, nieporozumienia w KGW						
Brak spójnej wizji (strategii) działania w perspektywie co najmniej rocznej						
Brak ciekawych pomysłów na rozwinięcie działalności koła, brak inspiracji						
Brak okazji do spotkań i współpracy z innymi kołami (np. w celu wymiany doświadczeń)						
Inne trudności (wskaż i określ stopień trudności) 1..... 2..... 3.....						

4. **W jaki sposób Państwa KGW finansuje swoją działalność (proszę przy 5 głównych źródłach wpisać cyfrę 1,2,3,4,5)**

- ❑ ze składek członkowskich
- ❑ z dotacji od lokalnego samorządu (gmina, powiat)
- ❑ ze sprzedaży produktów kulinarnych
- ❑ ze sprzedaży wyrobów rękodzielniczych
- ❑ z nagród zdobytych w konkursach, plebiscytach
- ❑ sponsorzy (środki pochodzące od firm np. w zamian za promowanie ich oferty, usług czy produktów itp.)
- ❑ wypożyczanie naczyń, sprzętów
- ❑ ze środków UE
- ❑ ze środków LGD
- ❑ ze środków ARiMR
- ❑ darowizny finansowe od osób prywatnych
- ❑ darowizny rzeczowe od osób prywatnych
- ❑ przez barter z lokalnymi instytucjami (tj. wymianę towaru na towar (lub usługę i odwrotnie) bez udziału pieniądza)
- ❑ w inny sposób (proszę wskazać jaki) .....

6. **Proszę określić jak pandemia COVID-19 wpłynęła na działalność Państwa KGW ?**

- ❑ zawiesiliśmy wszystkie działania
- ❑ zawiesiliśmy większość działań
- ❑ zawiesiliśmy część działań, ale większość była nadal prowadzona
- ❑ prowadziliśmy wszystkie lub niemal wszystkie działania
- ❑ inna zmiana (proszę wskazać jaka ?) .....

7. **Proszę odnieść się do poniższych kwestii dotyczących aspektów finansowych i dotacyjnych**

	tak	nie	Nie wiem/trudno powiedzieć
Czy Koło ma stabilne źródła finansowania?			
Czy środki pozyskiwane w ramach działalności statutowej Koła pozwalają na prowadzenie działalności bez ograniczeń			
Czy podejmowanie nowych inicjatyw jest uzależnione od pozyskania dodatkowych środków zewnętrznych			
Czy w Kole jest osoba potrafiąca napisać wniosek o dotację/ dofinansowanie?			
Czy w Kole jest osoba potrafiąca rozliczać dotacje, pozyskane środki?			

8. **Czy w ciągu ostatniego roku członkowie / pracownicy / wolontariusze Państwa organizacji brali udział w szkoleniach?**

❑ TAK ❑ NIE (przejdź do pytania nr 10)

9. **Z ilu szkoleń w roku korzystała Państwa organizacja?**

❑ 1 – 3 ❑ 4 – 6 ❑ 7 i więcej

10. **Jakie są powody, dla których członkowie / pracownicy / wolontariusze Państwa organizacji nie uczestniczą w szkoleniach, bądź uczestniczą sporadycznie?**

❑ Wysokie koszty uczestnictwa ❑ Brak czasu członków KGW

❑ Brak odpowiedniej oferty (dopasowanej do potrzeb członków KGW)

❑ Szkolenia nie są nam potrzebne ❑ Niechęć do uczestnictwa w szkoleniu

❑ Konieczność dojazdu

❑ Inne (proszę wymienić) .....

11. **Czy widzą Państwo potrzebę udziału w szkoleniach /usługach doradczych.**

❑ NIE ❑ TAK (przejdź do pytania nr 12)

12. Jakie potrzeby widzą Państwo w zakresie szkoleniowo-doradczym - proszę określić intensywność potrzeby (proszę określić w skali od 0-5)

	(0 - wcale, 1 - bardzo mało przydatne, 2 - mało, 3 - ani mało, ani dużo, 4 - przydatne, 5- bardzo przydatne)
Pozyskiwanie funduszy ze zróżnicowanych źródeł (biznes, administracja, darczyńcy) tzw. fundraising	
Tworzenie projektów krok po kroku. Pisanie wniosków dotacyjnych	
Zarządzanie projektami krok po kroku.	
Rozliczanie dotacji, dofinansowania ze źródeł zewnętrznych	
Współpraca ze społecznością lokalną. Jak skutecznie angażować mieszkańców w działania.	
Nawiązywanie współpracy i realizacja wspólnych przedsięwzięć z innymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami	
Rozwiązywanie konfliktów, łagodzenie napięć wewnętrznych.	
Zarządzanie zespołem, delegowanie zadań i egzekwowanie ich realizacji, narzędzia motywacji itp.	
Finanse koła (księgowość, zarządzanie finansami, formy płatności za produkty i usługi, prowadzenie rachunku bankowego, bezpieczeństwo obrotu gotówkowego i bezgotówkowego)	
Budowanie mocnego zespołu zorientowanego na wspólne cele, efektywna i asertywna komunikacja w zespole.	
Tworzenie wizji rozwoju koła i spójnych planów działania (strategii) na najbliższe lata	
Zagadnienia formalno-prawne związane z funkcjonowaniem Koła.	
Metody tworzenia nowatorskich i kreatywnych działań/projektów na rzecz lokalnej społeczności.	
Umiejętności interpersonalne (komunikacja, autoprezentacja, negocjacje).	
Budowa i obsługa stron internetowych, tworzenie i zarządzanie social mediami, skuteczna i angażująca komunikacja w social mediach, tworzenie atrakcyjnych postów.	
Płatne i darmowe oprogramowanie usprawniające prace KGW (np. edytory tekstów, arkusze kalkulacyjne, aplikacje do zarządzania projektami, programy do tworzenia prezentacji itp.)	
Budowanie partnerskich relacji z administracją publiczną.	
Wolontariat (tworzenie wolontariatu, pozyskiwanie nowych wolontariuszy i organizowanie ich pracy, aspekty formalno-prawne).	
Projekty partnerskie – aspekty formalne i praktyczne.	
Działalność dochodowa KGW (gospodarcza i odpłatna).	
Promocja i sprzedaż produktów lokalnych.	
Diagnozowanie potrzeb lokalnej społeczności.	
Budowanie wizerunku Koła, promocja działań Koła, współpraca z lokalnymi mediami, narzędzia skutecznej komunikacji.	
Procedowanie o uzyskanie nazwy/statusu dla produktów Koła: produkt regionalny, lokalny/dziedzictwa narodowego, zakup prospołeczny itp.	
Kompetencje cyfrowe/ICT/komputerowe do wykorzystania w obsłudze prowadzenia Koła.	
Podniesienie specjalistycznych kompetencji osób pracujących na rzecz Koła (jakich np.....)	
Inne potrzeby... (Jakie?)	

13. Jaką formę wsparcia szkoleniowo/doradczego Państwo preferujecie

❑ szkolenia grupowe z członkami innych Kół

❑ doradztwo indywidulane w zakresie jednego Koła

❑ formy mieszane: grupowe i indywidualne

14. Proszę odnieść się do poniższych kwestii:

	tak	nie	Nie wiem/trudno powiedzieć
Czy Koło w sposób aktywny promuje swoją działalność w lokalnej społeczności (np. posiada stronę internetową lub fanpage, który jest na bieżąco administrowany)			
Czy Koło posiada swoje logo (znak firmowy), który jest rozpoznawalny w lokalnej społeczności?			
Czy Koło posiada wyposażenie związane z wizualizacją (np. baner, roll-up inną formę prezentacji nazwy/loga Koła)			
Czy Koło posiada potencjał rzeczowy: niezbędny sprzęt wystawienniczy (np. namiot, stoły, krzesła itp.)			

15. Czy rozważana była lub aktualnie jest rozważana opcja zaprzestania działalności koła z powodu problemów w bieżącej działalności?

❑ Tak

❑ Nie

Metryczka

- ❑ Proszę określić powiat w jakim Państwo funkcjonują. .....
- ❑ Ile liczy Państwa KGW stałych członków (w przybliżeniu lub przedziałowo) .....
- ❑ Ilu mężczyzn jest w składzie KGW .....
- ❑ Proszę podać rok rozpoczęcia działalności KGW .....

PLAN SCENARIUSZA WYWIADU [zakres zarysowy do rozmowy]

Dzień dobry, bardzo dziękuje za udział w wywiadzie i poświęcenie chwili swojego czasu.

Część I Wprowadzenie (sytuacja KGW, wnioskowanie i udział w projektach)

- W badaniu pytaliśmy Państwa o problemy z jakimi się borykacie w ramach codziennej działalności. Czego w Państwa przypadku szczególnie one dotyczą?
- Z czego one wynikają i jak sobie z nimi radzicie?
- Badania pokazały, że większość kół swoje problemy upatruje m.in. w brak osób gotowych bezinteresownie działać społecznie, czy ten problem dotyczy również Państwa? Jaka jest skala tego problemu?
- W jaki sposób promujecie aktywność swojego Koła? Czy tylko w formie podejmowanych inicjatyw, czy może macie swoją stronę internetową, gadżety promocyjne, banery itp.?
- Czy korzystacie z mediów społecznościowych by rekrutować, zachęcać nowych potencjalnych członków do dołączania?
- Badania pokazały dość liczne wskazywane na problem z finansowaniem działań i zdobywaniem funduszy czy również borykacie się z tego typu problemami ?
- Jaki zakres pomocy oczekiwalibyście od ARMIR, lokalnego samorządu czy bardziej doświadczonych organizacji pozarządowych? W czym powinni Wam zapewnić pomoc.
- A czy interesujecie się Państwa naborami wniosków dotacyjnych skierowanymi do organizacji pozarządowych (w tym KGW)? Składacie wnioski? (jeśli tak dopytanie z jakich/ jeśli nie to dlaczego nie)
- Koła biorące udział w badaniu wskazywały również na problemy ze skomplikowaną formalnością grantową. Na ile są one dla Was również skomplikowane? Korzystacie z pomocy zewnętrznej?

Część II Ocena potrzeb szkoleniowo-doradczych

Teraz chciałabym/chciałbym zapytać i porozmawiać o Państwa potrzebach doradczo- szkoleniowych.

- Badania pokazały również, że KGW dość licznie uczestniczyły w szkoleniach w perspektywie minionego roku, jak to wyglądało u Państwa. Czego głównie dotyczyły te szkolenia?
- Jesteśmy bardzo ciekawi w jakim zakresie proponowane szkolenia czy też doradztwo spotkało się z Państwa największym zainteresowaniem?
- Dlaczego akurat te były dla Was szczególnie interesujące?
- Jaką formę zajęć preferowaliby Państwo w przyszłości (stacjonarnie/online), w mniejszych grupach w obrębie swojego koła czy większym gronie razem z członkami innych kół jako np. dodatkowy wariant integracji?
- Czy raczej preferowaliby Państwo formę warsztatową (aktywna praca zespołowa) czy formę wykładową?
- Jak Państwo uważają, jak intensywne powinny być takie szkolenia (np. liczba godzin w ciągu dnia, liczba dni w ciągu tygodnia) by uczestnicy wyciągnęli z nich jak najwięcej, ale również by nie zabierały im zbyt dużo czasu.
- Jak Państwo uważają co mogło by zachęcić członków KGW do uczestnictwa w szkoleniach/warsztatach/prelekcjach itp. aktywnościach rozwijających potencjał koła?
- Jaki jest najlepszy sposób by Państwa informować to takich działaniach, dostępnych możliwościach szkoleniowo-doradczych?

Część III Perspektywa na przyszłość, plany, działania

Chciałabym/chciałbym również porozmawiać z Państwem na temat przyszłości KGW

- Czy są Państwo w stanie powiedzieć o swoich planach w perspektywie najbliższego roku, lub w dłuższej perspektywie czasowej? Jakie działania planujecie, na czym chcielibyście się skupić? Jak widzicie swoje koło za rok, dwa, trzy?
- W jaki sposób pandemia wpłynęła na waszą działalność?
- Z jakimi podmiotami otoczenia planują Państwo utrzymywać, nawiązać relacje/w jakim zakresie?

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Badanie zrealizowane zostało w ramach projektu „Pozytywnie nakręcone Koła Gospodyń Wiejskich" dofinansowanego przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030.

Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021–2030
NOWE FIO

PFSP POLSKA FUNDACJA SPOŁECZEŃSTWA PRZEDSIĘBIORCZEGO

Polska Fundacja Społeczeństwa Przedsiębiorczego
ul. Sowińskiego 72D/8
70-236 Szczecin

biuro@pfsp.pl | 91 350 82 62

www.pfsp.pl